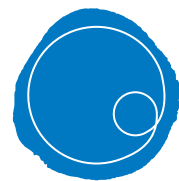
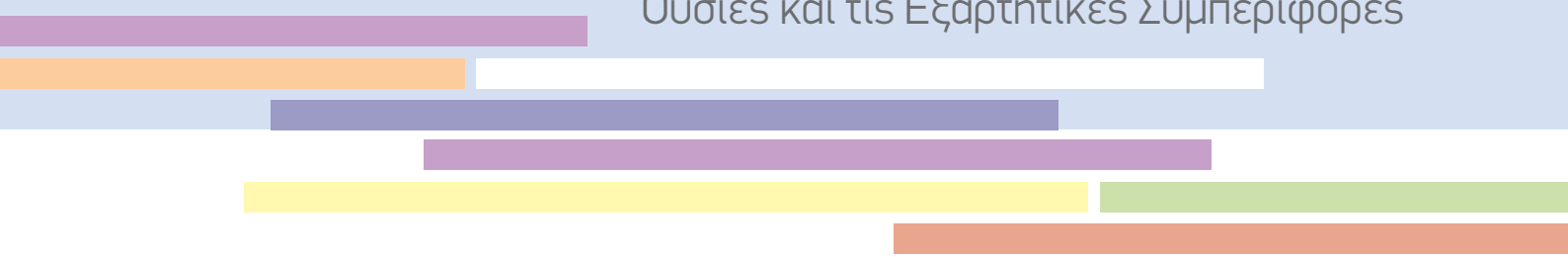

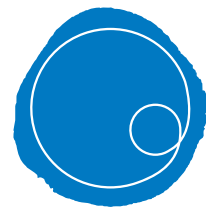
ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

Πρότυπα Ποιότητας για την Πρόληψη των
Εξαρτήσεων στις Νόμιμες και Παράνομες
Ουσίες και τις Εξαρτητικές Συμπεριφορές

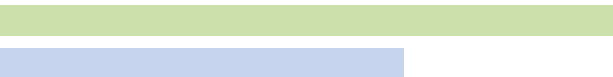

ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΗ:

Μαρία Ματθαίου

Λειτουργός, Τμήμα Πολιτικής
Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Δρ. Χρύσανθος Γεωργίου

Πρόεδρος 2015-2020

Δρ. Χρίστος Μηνά

Πρόεδρος 2020-2025

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Κωνσταντίνος Στυλιανού

Εκτελεστικός Διευθυντής
Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου

Βύρωνας Γκέϊστ

Προϊστάμενος, Τμήμα Πολιτικής
Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου

Ναταλί Γιαξή

Γλωσσική επιμέλεια

Όλο το περιεχόμενο του παρόντος κειμένου, εκτός των πνευματικών δικαιωμάτων τρίτων που αποτελούν εξαίρεση, και που ενδεικτικά και όχι περιοριστικά περιλαμβάνει κείμενα, γραφικά, εικόνες, φωτογραφίες κλπ. (εφεξής το «περιεχόμενο») αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία της Αρχής Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου και προστατεύονται από τις εκάστοτε σχετικές εν ισχύ διατάξεις του Κυπριακού, Ευρωπαϊκού και Διεθνούς Δικαίου όπως αυτά τροποποιούνται από καιρό σε καιρό.

Η ΑΑΕΚ επιτρέπει τη χρήση κειμένων και άρθρων από το παρόν κείμενο (ολική ή μερική), χωρίς περιορισμό, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναφέρεται πάντοτε η πηγή προέλευσης τους (Πηγή: ΑΑΕΚ (www.naac.org.cy)). Για οποιαδήποτε άλλη χρήση του περιεχομένου ή/και ειδικότερα χρήση των φωτογραφιών που εμπεριέχονται στο παρόν κείμενο απαιτείται γραπτή ρητή συγκατάθεση του ιδιοκτήτη ή του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων.

2	1. Χαιρετισμοί Προέδρων
4	2. Εισαγωγή
5	3. Το γενικό πλαίσιο της πρόληψης <ul style="list-style-type: none">3.1. Ορισμοί και το Φάσμα της Πρόληψης3.2. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και η Επιστήμη Πίσω από την Πρόληψη3.3. Επιστημονικά Τεκμηριωμένες Παρεμβάσεις (Evidence-Based Prevention)3.4. Οι Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας για την Πρόληψη της Χρήσης Ουσιών (EuPro)3.5. Ο Ρόλος των Επαγγελματιών3.6. Ηθική και Δεοντολογία3.7. Διαχείριση Προσωπικών Δεδομένων
13	4. Πρόληψη σε διαφορετικά περιβάλλοντα <ul style="list-style-type: none">4.1. Πρόληψη στην Οικογένεια4.2. Πρόληψη στο Σχολικό Περιβάλλον4.3. Πρόληψη σε Περιβάλλοντα Αναψυχής4.4. Πρόληψη μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας4.5. Πρόληψη στο Επίπεδο της Κοινότητας
17	5. Πρόληψη σε διαφορετικές ομάδες στόχου <ul style="list-style-type: none">5.1. Ευάλωτες Ομάδες5.2. Μετανάστες, Πρόσφυγες και Αιτητές Πολιτικού Ασύλου
18	6. Αξιολόγηση - Παρακολούθηση <ul style="list-style-type: none">6.1. Αξιολόγηση της Διαδικασίας6.2. Αξιολόγηση του Αποτελέσματος
19	7. Διαδικασίες αδειοδότησης και επιχορήγησης προληπτικών προγραμμάτων <ul style="list-style-type: none">7.1. Αδειοδότηση Λειτουργίας7.2. Επιχορήγηση
21	8. Βιβλιογραφία
23	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Έντυπο Υποβολής προς Αδειοδότηση Προγραμμάτων Πρόληψης για Παράνομες και Νόμιμες Ουσίες (Κάπνισμα, Αλκοόλη) και Ενασχόληση με Τυχερά Παιγνίδια
31	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Έντυπο Υποβολής προς Επιχορήγηση Προγραμμάτων Πρόληψης για Παράνομες και Νόμιμες Ουσίες (Κάπνισμα, Αλκοόλη) και Ενασχόληση με Τυχερά Παιγνίδια
39	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Προστατευτικοί Παράγοντες και Παράγοντες Κινδύνου
43	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Ηλεκτρονικοί Σύνδεσμοι/Παραπομπές σε Βιβλιογραφία
44	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: Data Processor Agreement

Με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζω την παρούσα έκδοση, η οποία αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό έγγραφο για την Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου. Επειδή από όλο το φάσμα των δράσεων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της εξάρτησης και των προβλημάτων της, η Πρόληψη φυσιολογικά είναι το κομμάτι εκείνο που φτάνει κοντά στο μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας, είναι συνήθως το ζήτημα για το οποίο υπάρχουν πολλές και κάποιες φορές διαφορετικές προσεγγίσεις. Είναι για αυτό το λόγο που η καταγραφή με συνοπτικό και επιστημονικό τρόπο, της φιλοσοφίας της ΑΑΕΚ για την Πρόληψη και των Προτύπων Ποιότητας που η πολιτική για την Πρόληψη οφείλει να ικανοποιεί, αποτελεί ουσιαστικό βήμα στην κατεύθυνση της ευθυγράμμισης όλων των προσπαθειών της πολιτείας και της κοινωνίας για καλύτερα αποτελέσματα.

Ο Πυλώνας της Πρόληψης είναι ένας από τους Πυλώνες που η πολιτεία οφείλει να δώσει περισσότερη έμφαση. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει εδώ και καιρό αποφασίσει ότι για να ικανοποιείται η φιλοσοφία της Εθνικής Στρατηγικής για ισόρροπη προσέγγιση, το 50% από τα ποσά που διαθέτει για προγράμματα η ΑΑΕΚ να δίνεται για την πρόληψη. Παρά τα περιορισμένα της κονδύλια, η ΑΑΕΚ, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ενίσχυσης του συγκεκριμένου πυλώνα, έχει τριπλασιάσει από το έτος 2011 το ύψος του κονδυλίου που δαπανάται στην πρόληψη, επιχορηγώντας προληπτικά προγράμματα που εφαρμόζονται Παγκύπρια αλλά και σε στοχευμένες γεωγραφικές περιοχές.

Με αυτή την ευκαιρία, θα ήθελα να εκφράσω τις ιδιαίτερες μου ευχαριστίες προς όλους όσους δραστηριοποιούνται στον τομέα της Πρόληψης των εξαρτήσεων από νόμιμες ή παράνομες ουσίες και από την παθολογική ενασχόληση με τυχερά παιχνίδια. Χωρίς αυτούς η δουλειά της Αρχής Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου θα ήταν απείρως δυσκολότερη. Ελπίζω ο Οδηγός Πρόληψης να είναι χρήσιμο εργαλείο σε όσους εργάζονται στον τομέα της πρόληψης και να τους παρέχει στήριξη στην προσπάθειά τους να βοηθήσουν τα παιδιά που το έχουν ανάγκη.

Δρ. Χρύσανθος Γεωργίου
Πρόεδρος Δ.Σ. ΑΑΕΚ
2015 - 2020

Χαιρετισμός Πρόεδρου 2020 - 2025

Η ανάληψη των καθηκόντων μου ως Πρόεδρος της Αρχής Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου (ΑΑΕΚ) συνέπεσε με την έκδοση του Οδηγού Πρόληψης, ο οποίος περιλαμβάνει τα πρότυπα ποιότητας για την πρόληψη των εξαρτήσεων στις νόμιμες και παράνομες ουσίες και τις εξαρτητικές συμπεριφορές. Ο Οδηγός πρόληψης αποτελεί την προσπάθεια πολλών ετών, για την αναβάθμιση του πυλώνα της πρόληψης στην Κύπρο, κάτι που έχω βιώσει ενεργά ως μέλος της Επιτροπής πρόληψης της ΑΑΕΚ για αρκετά χρόνια.

Οι αλλαγές στην κοινωνία, αλλιά και στα επιστημονικά δεδομένα σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα της πρόληψης επιβίβησαν την αναθεώρηση των πρακτικών εφαρμογής των προληπτικών παρεμβάσεων, έτσι ώστε να είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες και να καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες του συγκεκριμένου πληθυσμού, στον οποίο απευθύνονται.

Η πρόληψη αποτελεί έναν πολύ σημαντικό πυλώνα στην ισόρροπη αντιμετώπιση των εξαρτήσεων και εξαρτητικών συμπεριφορών. Ως Πρόεδρος της Αρχής αποτελεί ευθύνη και προτεραιότητα μου η επιστημονική αυτή έκδοση, βασισμένη σε Διεθνή και Ευρωπαϊκή βιβλιογραφία και πρότυπα, να αποτελέσει ένα έγγραφο αναφοράς για τους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον χώρο της πρόληψης.

Το πρόβλημα των εξαρτήσεων είναι πολυδιάστατο και πολυσύνθετο συνεπώς και η αντιμετώπιση του πρέπει να είναι ανάλογη. Η ενίσχυση της πρόληψης σημαίνει ενίσχυση της παιδείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, της προαγωγής της αγωγής υγείας στα σχολεία, προωθώντας την κριτική σκέψη και διαμορφώνοντας τον αυριανό, ενεργό πολίτη.

Καλή ανάγνωση!

Δρ. Χρίστος Μηνά
Πρόεδρος Δ.Σ. ΑΑΕΚ
2020 - 2025

Ο Οδηγός Πρόληψης, βασιζόμενος σε διεθνείς και ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια ποιότητας προτείνει ένα σύνολο κατευθυντηρίων γραμμών, βέλτιστων πρακτικών και κριτηρίων αδειοδότησης/επιχορήγησης προγραμμάτων πρόληψης. Στόχος του Οδηγού είναι η ανάπτυξη, εφαρμογή και παρακολούθηση προληπτικών προγραμμάτων στην Κύπρο, που να εμπεριέχουν όλα τα βασικά ποιοτικά στοιχεία έτσι ώστε να συνιστούν επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις που να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητά τους.

Ο όρος «Πρόληψη» που διέπει την ΑΑΕΚ με βάση τη νομοθεσία «περί Πρόληψης της Χρήσης και Διάδοσης Ναρκωτικών και Άλλων Εξαρτησιογόνων Ουσιών (Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου) Νόμος του 2017» αφορά σε παρεμβάσεις που αποσκοπούν στον εντοπισμό, περιορισμό και εξάλειψη των αιτιών που συμβάλλουν στη χρήση και εξάρτηση από νόμιμες και παράνομες ουσίες, καθώς και σε άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές.

Ο οδηγός αυτός απευθύνεται στους επαγγελματίες στο χώρο των εξαρτήσεων με στόχο τη στήριξη και καθοδήγησή τους σε ό,τι αφορά την παροχή ποιοτικών, αποτελεσματικών και αποδοτικών προληπτικών παρεμβάσεων και αποτελεί το πρώτο μέρος από μια σειρά εκδόσεων που θα ετοιμαστεί για τον σκοπό αυτό. Σημειώνεται ότι ο οδηγός αυτός πρέπει να διαβάζεται μαζί με τον Οδηγό Αξιολόγησης Προληπτικών Προγραμμάτων.

Το γενικό πλαίσιο της στρατηγικής πρόληψης

3.1 Ορισμοί και το Φάσμα της Πρόληψης

Η νομοθεσία «Περί Πρόληψης της Χρήσης και Διάδοσης Ναρκωτικών και Άλλων Εξαρτησιογόνων Ουσιών (Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου) Νόμος του 2017» αναφέρει τους πιο κάτω ορισμούς:

«Πρόληψη» ορίζεται ως το σύνολο οποιονδήποτε παρεμβάσεων που αποσκοπούν στον εντοπισμό, τον περιορισμό και την εξάλειψη όλων εκείνων των αιτιών που συμβάλλουν στη γένεση της χρήσης και της εξάρτησης.

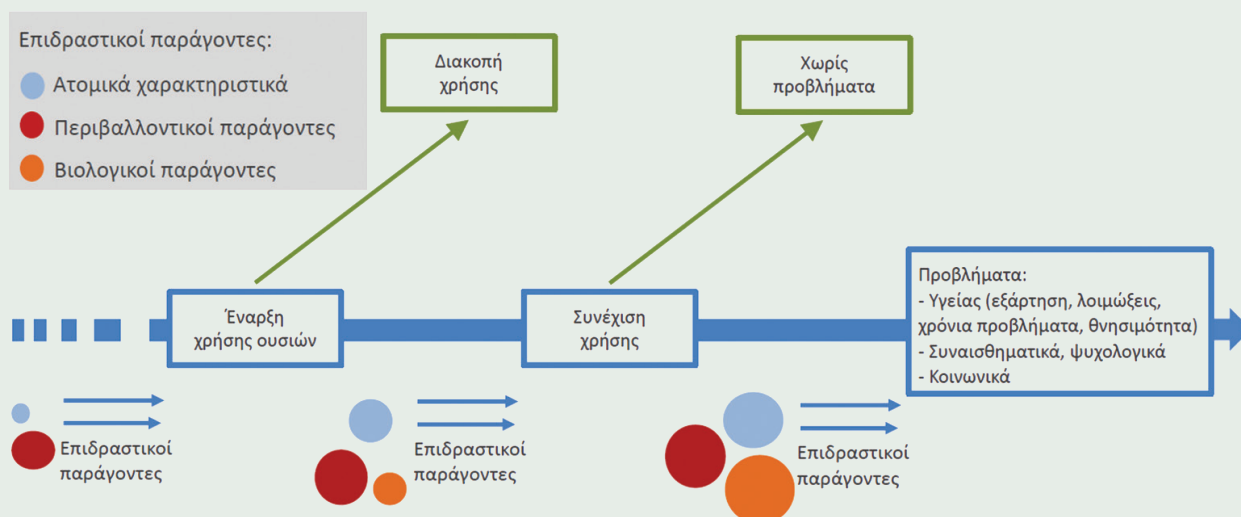
«Παρέμβαση» σημαίνει τα συστηματικά και δομημένα μέτρα μακράς διάρκειας με συγκεκριμένους στόχους που σχετίζονται με τις νόμιμες και παράνομες εξαρτησιογόνες ουσίες, καθώς και με την παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιγνίδια.

«Μέτρα» σημαίνει τις δράσεις, τα προγράμματα ή τις παρεμβάσεις που αφορούν τη χρήση νόμιμων ή παράνομων εξαρτησιογόνων ουσιών ή την εξάρτηση από αυτές, ή από την παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιγνίδια.

Η πρόληψη των εξαρτήσεων έχει ως στόχο να αποτρέψει την έναρξη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και παράλληλα να βοηθήσει εκείνους που έχουν ήδη δοκιμάσει ή βρίσκονται σε πειραματικό στάδιο, έτσι ώστε να μην αναπτυχθούν προβλήματα από τη χρήση.

Οι παράγοντες κινδύνου και οι προστατευτικοί παράγοντες μπορούν να βοηθήσουν τους επαγγελματίες να αντιληφθούν καλύτερα την πορεία της χρήσης ουσιών όπως σκιαγραφείται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1:
Η πορεία της χρήσης ουσιών

Η πρόληψη των εξαρτήσεων έχει και μια ευρύτερη πρόθεση: να κρατήσει τα άτομα υγιή και ασφαλισμένα και να τα βοηθήσει να ανακαλύψουν τα ταλέντα και τις δυνατότητες τους (EMCDDA, 2019). Γενικά, το φάσμα των προγραμμάτων πρόληψης στοχεύει σε τρεις κατηγορίες (EMCDDA, 2019):

- Καθολικές παρεμβάσεις και πολιτικές, οι οποίες απευθύνονται σε όλα τα μέλη μιας ομάδας στόχου, ανεξάρτητα από τον υποκείμενο κίνδυνο χρήσης ουσιών ή ιστορικού χρήσης ουσιών. Σε τέτοια περίπτωση τα μέλη της ομάδας στόχου δεν είναι χρήστες ουσιών. Αυτή η κατηγορία παρεμβάσεων περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των αναλυτικών προγραμμάτων των σχολείων αλλά και την πολιτική που πρέπει να εφαρμόζει ένα σχολείο, καθώς και τις παρεμβάσεις σε διάφορα περιβάλλοντα.
- Επιλεκτικές/επικεντρωμένες παρεμβάσεις, οι οποίες απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες όπου συχνά γίνεται χρήση ουσιών, και επικεντρώνεται στη βελτίωση των ευκαιριών τους, στις δύσκολες συνθήκες διαβίωσής τους, αλλά και στη βελτίωση των κοινωνικών τους συνθηκών. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει σχολικές και οικογενειακές παρεμβάσεις αλλά και πολιτικές που μειώνουν τη σχολική διαρροή.

- Οι ενδεδειγμένες παρεμβάσεις απευθύνονται σε μεμονωμένα άτομα, βοηθώντας τα να διαχειριστούν τα ατομικά τους χαρακτηριστικά και τους παράγοντες κινδύνου που τα καθιστούν πιο ευάλωτα στη χρήση ουσιών.

Ενώ οι καθολικές παρεμβάσεις τυπικά, αν και όχι αποκλειστικά, απευθύνονται σε ομάδες στόχους πριν από την έναρξη της χρήσης ουσιών, οι επιλεκτικές και οι ενδεδειγμένες παρεμβάσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε όλα τα στάδια της χρήσης. Στο πλαίσιο της ενδεδειγμένης πρόληψης συμπεριλαμβάνονται και οι σύντομες παρεμβάσεις (ή «πρώιμες παρεμβάσεις») που πιο συχνά συσχετίζονται με τη χρήση αλκοόλ και στοχεύουν στην πρόληψη ή στην καθυστέρηση της χρήσης ουσιών και στην πρόληψη της ραγδαίας αύξησης προβλημάτων που συνδέονται με τη χρήση. Αυτές οι παρεμβάσεις είναι χρονικά περιορισμένες και λειτούργουν, όπως φαίνεται στο Σχήμα 2 στη μεταβατική περιοχή μεταξύ πρόληψης και θεραπείας και συνήθως αναφέρονται ως πρακτικές έγκαιρης παρέμβασης. Συνήθως στοχεύουν τους νέους ή τα άτομα που διατρέχουν κίνδυνο (EMCDDA, 2017).

Σχήμα 2: Ευρύ φάσμα υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών

3.2 Θεωρητικές Προσεγγίσεις και η Επιστήμη Πίσω από την Πρόληψη

Σημαντικό βήμα πριν την ανάπτυξη μιας επιστημονικά τεκμηριωμένης παρέμβασης είναι η επιλογή μιας θεωρητικής προσέγγισης πάνω στην οποία να βασίζεται. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι πιο σημαντικές θεωρίες πρόληψης (EMCDDA, 2019)

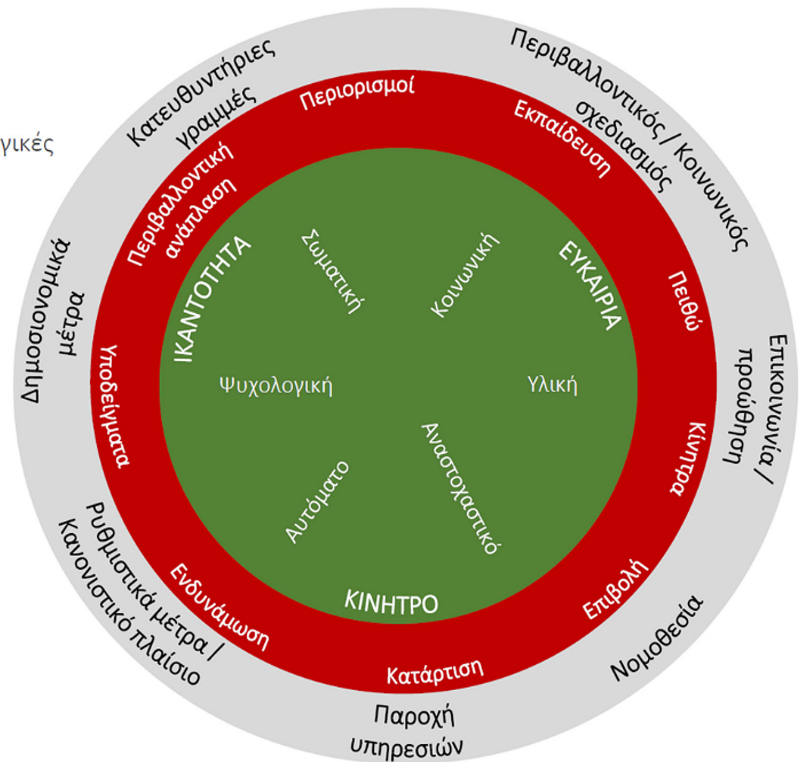
Σύνοπτικός πίνακας σημαντικών θεωριών στον τομέα της πρόληψης

Θεωρία Ευρύτερες Θεωρίες	Βασική ιδέα
Θεωρία Κοινωνικής Μάθησης (Bandura 1977)	Το άτομο παρατηρεί τις εξωτερικές επιδράσεις, τις ερμηνεύει με βάση τις υπάρχουσες εμπειρίες του, τις οργανώνει και στη συνέχεια δρα.
Μοντέλο Προβληματικής Συμπεριφοράς (Jessor & Jessor 1987)	Πολλαπλές επικίνδυνες συμπεριφορές έχουν την ίδια βάση ή αφετηρία και βασίζονται στην αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον του.
Βιο-οικολογική θεωρία της Ανθρώπινης Συμπεριφοράς (Bronfenbrenner 1979)	Η σημασία της αλληλεπίδρασης της συμπεριφοράς του ατόμου σε σχέση με τα συστήματα στα οποία ανήκει.
Θεωρία της Προσεχειασμένης Συμπεριφοράς (Ajzen 1991)	<p>Η συμπεριφορά συνδέεται με τις πεποιθήσεις του ατόμου και συγκεκριμένα επηρεάζεται από:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τις πεποιθήσεις του ατόμου για τη συγκεκριμένη συμπεριφορά. • τις πεποιθήσεις του ατόμου σε σχέση με τους κοινωνικούς κανόνες και την κοινωνική αποδοχή (όπως τους αντιλαμβάνεται το άτομο) σε σχέση με τη συγκεκριμένη συμπεριφορά. • τις πεποιθήσεις του ατόμου σε σχέση με τους παράγοντες που αποτρέπουν ή διευκολύνουν την υιοθέτηση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς.
Θεωρίες που επικεντρώνονται στην πρόληψη	
Θεωρία της Τριαδικής Επίδρασης (Flay & Petraitis 2003)	<p>Η επικίνδυνη συμπεριφορά επηρεάζεται από παράγοντες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • πολιτισμικούς (π.χ. ανοχή για την κατανάλωση αλκοόλ από έφηβους) • κοινωνικούς και διαπροσωπικούς (π.χ. γονείς που κάνουν χρήση ουσιών) • ατομικούς (π.χ. χαμηλό επίπεδο ελέγχου των παρορμήσεων)
Προστατευτικοί παράγοντες και παράγοντες κινδύνου (Hawkins & Συν. 1992)	Οι παράγοντες κινδύνου για τη χρήση ουσιών χωρίζονται σε κοινωνικούς και πολιτισμικούς (οι οποίοι καθορίζουν το νομικό και το κανονιστικό πλαίσιο της συμπεριφοράς) πλαίσιο και ενδο- και διαπροσωπικούς (οικογένεια, τάξη, συνομήλικοι).
Θετική Ανάπτυξη των Νέων (Catalano & Συν. 1999)	Η σημασία της ενίσχυσης της θετικής ανάπτυξης.
Θεωρία της Ανθεκτικότητας (Werner & Smith 1982)	Κάποια άτομα έχουν ειδικές ικανότητες να προσαρμόζονται σε στρεσογόνες καταστάσεις και γεγονότα.
Ανατροφοδοτικό περιβάλλον (Biglan & Hind 2009)	Συνδυάζει πολλές έννοιες διαφόρων θεωριών και επικεντρώνεται στη μείωση του κινδύνου μέσω της προώθησης της ανθεκτικότητας και άλλων θετικών χαρακτηριστικών.

Σημαντικό βήμα αποτελεί επίσης η μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη. Ένας πολύ βοηθητικός τρόπος είναι η χρήση του τροχού συμπεριφορικής αλλαγής (behaviour change wheel), βλέπετε σχήμα 3 (EMCDDA, 2019), της Susan Michie και των συνεργατών της (2011), ο οποίος βασίζεται στο μοντέλο COM-B (capability, opportunity, motivation and behaviour).

Σχήμα 3: Ο τροχός της αλλαγής της συμπεριφοράς

- Συμπεριφορά
- Παρεμβάσεις
- Πολιτικές / Στρατηγικές

3.3 Επιστημονικά Τεκμηριωμένες Παρεμβάσεις (Evidence-Based Prevention)

Είναι απαραίτητο, οι παρεμβάσεις πρόληψης να είναι επιστημονικά τεκμηριωμένες. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζεται να τεκμηριώνεται, μέσω διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων ότι αυτά που εφαρμόζονται βελτιώνουν τα μετρήσιμα αποτελέσματα των εξυπηρετούμενων. Οι επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις βασίζονται σε δεδομένα που συλλέγονται μέσω πειραματικής έρευνας και λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά των εξυπηρετούμενων αθλά και την κλινική εμπειρία των επαγγελματιών (Evidence-Based Practice Institute of the University of Washington, 2012).

Για τη διασφάλιση της εφαρμογής επιστημονικά τεκμηριωμένων παρεμβάσεων στην πρόληψη, η Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου υιοθετεί:

- τα Διεθνή πρότυπα για την πρόληψη των ουσιών εξάρτησης - International Standards on Drug Use Prevention, UNODC, 2013, 2018 (Παράρτημα IV),

- τις Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας για την Πρόληψη της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών (EuΠρο), οι οποίες αναλύονται επιγραμματικά πιο κάτω.

Συνοπτικά τα Διεθνή Πρότυπα δίνουν έμφαση στο «ΤΙ» αποδεδειγμένα έχει αποτέλεσμα στην πρόληψη ενώ οι EuΠρο δίνουν έμφαση στο «ΠΩΣ» αποδεδειγμένα μπορεί να σχεδιαστεί μια αποτελεσματική παρέμβαση πρόληψης. Με βάση τα πιο πάνω, η Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου υιοθετεί τις EuΠρο τόσο για τη διαδικασία αδειοδότησης όσο και για τη διαδικασία επιχορήγησης προγραμμάτων.

Επίσης, για συγκεκριμένα παραδείγματα επιστημονικά τεκμηριωμένων παρεμβάσεων μπορείτε να συμβουλευτείτε το Xchange Registry και το Best Practice Portal του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA) 2018 (Παράρτημα IV).

3.4 Οι Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας για την Πρόληψη της Χρήσης Ουσιών (ΕυΠρο)

Οι Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας στον Τομέα της Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών (σε συντομία ΕυΠρο), που δημοσιεύθηκαν σε ειδική έκδοση του EMCDDA (2011, 2013), παρέχουν το πρώτο κοινό πλαίσιο αναφοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την παροχή υψηλής ποιότητας δράσεων πρόληψης.

Οι ΕυΠρο έχουν ομαδοποιηθεί σε έναν κύκλο έργου, τον κύκλο της πρόληψης, με οκτώ στάδια: 1. Εκτίμηση αναγκών, 2. Εκτίμηση πόρων, 3. Διαμόρφωση της παρέμβασης, 4. Σχεδιασμός της παρέμβασης, 5. Διαχείριση και κινητοποίηση πόρων, 6. Υλοποίηση και παρακολούθηση, 7. Αξιολόγηση και 8. Διάχυση και βελτίωση. Διαπιστώθηκε ότι ο κύκλος της πρόληψης αποτελεί τον καλύτερο τρόπο διάρθρωσης των ΕυΠρο, με βάση την ανασκόπηση των υφιστάμενων προδιαγραφών και τις διαβουλεύσεις με επαγγελματίες του χώρου της πρόληψης.

Πέραν αυτών, περιλαμβάνονται και τέσσερα οριζόντια ζητήματα στο κέντρο του κύκλου, τα οποία αναδεικνύουν κάποια θέματα που αφορούν κάθε στάδιο (βλ. Σχήμα 4).

Σχήμα 4:
Ο Κύκλος της Πρόληψης

Ο κύκλος παρέχει ένα υπόδειγμα το οποίο μπορούν να υιοθετήσουν οι επαγγελματίες στην πρόληψη κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων. Αποτελεί, όμως, και ένα απλουστευμένο πρότυπο της δουλειάς που γίνεται στην πρόληψη, το οποίο οι επαγγελματίες του κλάδου θα πρέπει να προσαρμόζουν προσεκτικά στις ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες εργάζονται.

Για την καλύτερη κατανόηση των σταδίων του κύκλου της πρόληψης συστήνεται όπως μελετηθούν οι ακόλουθοι οδηγοί:

- Ευρωπαϊκές προδιαγραφές ποιότητας για την πρόληψη της χρήσης ουσιών ΕυΠρο - Συνοπτικός οδηγός (Παράρτημα IV),
- ΕυΠρο Εργαλειοθήκη 1 (δείτε Παράρτημα IV).

Πιο κάτω παρατίθενται πολύ συνοπτικά τα οριζόντια ζητήματα και τα οκτώ στάδια του κύκλου της πρόληψης έτσι ώστε να κατανοηθούν περισσότερο οι άξονες του κάθε σταδίου αλλά και οι βασικές προδιαγραφές έτσι όπως αναφέρονται στις Ευρωπαϊκές προδιαγραφές ποιότητας για την πρόληψη της χρήσης ουσιών (ΕυΠρο - Συνοπτικός οδηγός και Εργαλειοθήκη 1):

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Υπάρχουν αρκετά ζητήματα τα οποία ανακύπτουν και δεν αφορούν ένα μεμονωμένο στάδιο, αλλά ολόκληρο τον κύκλο της πρόληψης. Στις ΕυΠρο, τέτοια ζητήματα είναι η Βιωσιμότητα και Χρηματοδότηση, η Επικοινωνία και Συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων/προσώπων, η Ανάπτυξη προσωπικού και η Ηθική και Δεοντολογία, τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί σε τέσσερις άξονες και έχουν τοποθετηθεί στο μέσο του κύκλου πρόληψης, δεδομένου ότι θα πρέπει να συνεκτιμώνται σε κάθε στάδιο.

ΣΤΑΔΙΟ 1: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ

Πριν από τον αναλυτικό σχεδιασμό της παρέμβασης είναι σημαντικό να έχει προηγηθεί διερεύνηση της φύσης και της έκτασης των αναγκών, καθώς και των πιθανών αιτιών ή παραγόντων που συντελούν στις εν λόγω ανάγκες. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται αφενός μεν ότι η παρέμβαση είναι αναγκαία και αφετέρου ότι καλύπτει τις σωστές ανάγκες και ομάδες του πληθυσμού. Γίνεται διάκριση τεσσάρων ειδών αναγκών: ανάγκες σε επίπεδο πολιτικής, (γενικές) ανάγκες της κοινότητας, ανάγκες που προκύπτουν λόγω έλλειψης υπηρεσιών πρόληψης και (ειδικές) ανάγκες της ομάδας στόχου.

ΣΤΑΔΙΟ 2: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΟΡΩΝ

Η παρέμβαση δεν καθορίζεται μόνον από τις ανάγκες της κοινότητας και της ομάδας στόχου, αλλά και από τους

διαθέσιμους πόρους. Η εκτίμηση αναγκών (βλ. Στάδιο 1: Εκτίμηση αναγκών) μας δείχνει τους στόχους που θα πρέπει να επιδιώκει να πετύχει η παρέμβαση, ενώ η εκτίμηση πόρων μας παρέχει σημαντικές πληροφορίες για το κατά πόσον και με ποιους τρόπους μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί. Απαιτείται, επομένως, να γίνεται εκτίμηση πόρων για να αντιληφθούμε σε ρεαλιστική βάση ποιος μπορεί να είναι ο επιθυμητός τύπος παρέμβασης και ποια η πιθανή εμβέλειά της.

ΣΤΑΔΙΟ 3: ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Στο στάδιο αυτό περιγράφονται συνοπτικά το περιεχόμενο και η δομή της παρέμβασης και τίθενται οι αναγκαίες βάσεις για τον σχεδιασμό μιας στοχευμένης, αναλυτικής και ρεαλιστικής παρέμβασης που χαρακτηρίζεται από εσωτερική συνέπεια. Βάσει της εκτίμησης των αναγκών της κοινότητας, της ομάδας στόχου, και των διαθέσιμων πόρων θα πρέπει να οριστούν σαφώς τα βασικά στοιχεία της παρέμβασης. Οι συγκεκριμένες προδιαγραφές αποσκοπούν στο να δώσουν το έναυσμα για μια αλληλαγή κοινότητας και τη στροφή προς μια πιο συστηματική και επιστημονικά τεκμηριωμένη προσέγγιση της πρόληψης.

ΣΤΑΔΙΟ 4: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Το περιεχόμενο των παρεμβάσεων συνήθως καλύπτεται από κατευθυντήριες γραμμές και όχι από προδιαγραφές ποιότητας, δεδομένου ότι σχετίζεται με τις ανάγκες της ομάδας στόχου, τους στόχους της παρέμβασης κτλ. Οι ΕυΠρο διευκολύνουν την ανάπτυξη μιας νέας παρέμβασης ή την επιλογή και προσαρμογή μιας υπάρχουσας παρέμβασης. Επίσης, προάγουν μια προσέγγιση βάσει της οποίας οι απαιτήσεις της αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού της παρέμβασης.

ΣΤΑΔΙΟ 5: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΡΩΝ

Μια παρέμβαση απαιτεί άρτια διαχείριση και λεπτομερή προγραμματισμό, ώστε να γίνει εφικτή η υλοποίησή της. Παράλληλα με τον σχεδιασμό της παρέμβασης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι διαχειριστικές, οργανωτικές και πρακτικές πτυχές. Για να ξεκινήσει η υλοποίηση, απαιτείται κινητοποίηση των διαθέσιμων πόρων ή/και πρόσβαση σε νέους πόρους, ανάλογα με τις ανάγκες της παρέμβασης. Υπάρχουν εγχειρίδια με θέμα τη διαχείριση έργων, τα

οποία παρέχουν αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον σχεδιασμό και τη διαχείριση έργων. Παρά ταύτα, παράλληλα με το «Στάδιο 3: Διαμόρφωση της Παρέμβασης», οι συγκεκριμένες προδιαγραφές αναδεικνύουν κάποια βασικά θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

ΣΤΑΔΙΟ 6: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Σε αυτό το στάδιο τίθενται σε εφαρμογή τα σχέδια που αναπτύχθηκαν στα προγενέστερα στάδια. Ιδιαίτερη σημασία εδώ, έχει να επιτυγχάνεται ισορροπία ανάμεσα στην πιστότητα (την τήρηση του πλάνου του έργου) και την ευελιξία (την ανταπόκριση σε νέες εξελίξεις). Οι άξονες του σταδίου αυτού περιγράφουν πώς μπορεί να επιτευχθεί η ισορροπία αυτή, εξετάζοντας την ποιότητα και την πρόοδο της υλοποίησης και προβαίνοντας σε ελεγχόμενες τροποποιήσεις με στόχο τη βελτίωση της παρέμβασης.

ΣΤΑΔΙΟ 7: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Με τη συμβολή της αξιολόγησης αποτιμούνται τα αποτελέσματα ή/και η διαδικασία εφαρμογής της παρέμβασης, καθώς και η υλοποίηση όλης της παρέμβασης. Επιγραμματικά, η αξιολόγηση του αποτελέσματος επικεντρώνεται στην αλλαγή της συμπεριφοράς των συμμετεχόντων (π.χ. μείωση της χρήσης ουσιών), ενώ η αξιολόγηση της διαδικασίας επικεντρώνεται στα παραγόμενα των δραστηριοτήτων (π.χ. πλήθος συνεδριών, πλήθος συμμετεχόντων). Το στάδιο αυτό πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τον άξονα «4.4 Αξιολόγηση» της «ΕυΠρο Εργαλειοθήκη 1» (Παράρτημα IV), έτσι ώστε εάν προβλέπεται αξιολόγηση, να αναφέρονται οι αναγκαίες προπαρασκευαστικές ενέργειες, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συλλογή των σχετικών δεδομένων στη διάρκεια της υλοποίησης.

ΣΤΑΔΙΟ 8. ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ

Στο τελευταίο στάδιο, το κεντρικό ερώτημα αφορά το μέλλον της παρέμβασης. Θα πρέπει να συνεχιστεί η παρέμβαση και, εάν ναι, πώς; Η διάχυση πληροφοριών σχετικά με την παρέμβαση συμβάλλει στην προώθηση της συνέχειάς της και ταυτόχρονα επιτρέπει και σε άλλους να μάθουν από την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την υλοποίησή της.

3.5 Ο Ρόλος των Επαγγελματιών

Το εγχειρίδιο για τα Ευρωπαϊκά Κριτήρια Ποιότητας για την Πρόληψη (EMCDDA, 2011) συμπεριλαμβάνει κριτήρια ποιότητας και για τους επαγγελματίες της πρόληψης. Ο κατάλογος των κριτηρίων αυτών περιέχει τέσσερις τομείς αρμοδιοτήτων και ικανοτήτων που σχετίζονται με την υλοποίηση παρεμβάσεων:

1. Οι γενικές ικανότητες αφορούν άτομα που εκτελούν οποιοσδήποτε δραστηριότητες πρόληψης π.χ. επικοινωνιακές δεξιότητες, διαχείριση παρέμβασης, κοινωνικές και προσωπικές δεξιότητες.
2. Οι βασικές ικανότητες παρέμβασης περιλαμβάνουν εκείνες τις δεξιότητες που απαιτούνται για την υλοποίηση μιας προληπτικής παρέμβασης π.χ. γνώσεις σχετικά με τις αποτελεσματικές προσεγγίσεις αναφορικά με την πρόληψη των εξαρτήσεων, διαδραστικές εκπαιδευτικές στρατηγικές, αθλή και αναπτυξιακά ζητήματα.
3. Οι συγκεκριμένες ικανότητες παρέμβασης περιλαμβάνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που σχετίζονται με μια επιλεγμένη παρέμβαση π.χ. αποτελεσματικές στρατηγικές για γονείς και διδασκαλία δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων.
4. Οι μετα-ικανότητες συμπεριλαμβάνουν τις παραπάνω ικανότητες, καθώς και τις δεξιότητες εκείνες που απαιτούνται για την αποτελεσματική προσαρμογή των παρεμβάσεων πρόληψης, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες της ομάδας στόχου π.χ. πολιτισμική ευαισθησία, την οργάνωση της κοινότητας, τον προγραμματισμό και την ανάπτυξη των πόρων, καθώς και την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της παρέμβασης.

3.6 Ηθική και Δεοντολογία

Οι δράσεις για την πρόληψη μπορεί μεν να μην απαιτούν οργανική ή κλινική παρέμβαση, πλην όμως συνιστούν μια μορφή παρέμβασης στη ζωή των ανθρώπων που αποτελεί την ομάδα στόχου (EMCDDA, 2011, 2019). Επιπλέον, η πρόληψη απευθύνεται συνήθως σε νέους ανθρώπους και μάλιστα, αν μιλάμε για επικεντρωμένη και ενδεδειγμένη πρόληψη, οι νέοι αυτοί μπορεί να ανήκουν στις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Οι επαγγελματίες δεν πρέπει να θεωρούν δεδομένο ότι οι δράσεις πρόληψης είναι εξ ορισμού δεοντολογικά ορθές και επωφελείς για τους συμμετέχοντες.

Η ΑΑΕΚ υιοθετεί τις γενικές αρχές της δεοντολογικά ορθής πρόληψης που περιλαμβάνουν και οι ΕυΠρο, με κύριους άξονες την τήρηση της νομιμότητας όσον αφορά τη συμπεριφορά των επαγγελματιών πρόληψης, το σεβασμό των δικαιωμάτων και της αυτονομίας των συμμετεχόντων, τα πραγματικά οφέλη για τους συμμετέχοντες, την απουσία επιβλαβών συνεπειών για τους συμμετέχοντες, την παροχή αντικειμενικής πληροφόρησης, τη συγκατάθεση των συμμετεχόντων, την εθελοντική συμμετοχή, τη διασφάλιση του απορρήτου, την προσαρμογή της παρέμβασης στις ανάγκες των συμμετεχόντων, την ενεργό συμμετοχή των συμμετεχόντων ως εταίρων, την υγεία και την ασφάλεια.

Πιθανόν να μην είναι πάντα δυνατόν να τηρείται το σύνολο αυτών των αρχών, ωστόσο η δεοντολογικά ορθή προσέγγιση πρέπει να είναι σαφέστατα ορατή σε κάθε στάδιο του έργου. Για το λόγο αυτό δύναται να αναπτύσσονται πρωτόκολλα για την προστασία των δικαιωμάτων των συμμετεχόντων, καθώς και για την εκτίμηση και τον περιορισμό των πιθανών κινδύνων.

3.7 Διαχείριση Προσωπικών Δεδομένων

Η ΑΑΕΚ ακολουθεί πιστά τις πρόνοιες του του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων) και του περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμο της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ν. 125(Ι)/2018).

Το κάθε πρόγραμμα ή παρέμβαση αναμένεται να διαχειρίζεται τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων του με τον ίδιο τρόπο. Για αυτό το σκοπό έχει ετοιμαστεί το Data Processor Agreement (Παράρτημα V) το οποίο πρέπει να συμπληρώνεται από κάθε πρόγραμμα.

Πρόληψη σε διαφορετικά περιβάλλοντα

Έρευνες έχουν δείξει ότι η αποτελεσματικότητα της προληπτικής παρέμβασης θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό, εκτός από τον τρόπο που θα εφαρμοστεί, και από το σχετικό περιβάλλον. Οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις μπορούν να χωριστούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: τις ρυθμιστικές, τις φυσικές και τις οικονομικές, αν και υπάρχει στενή σχέση μεταξύ των τριών (EMCDDA, 2018).

Οι ρυθμιστικές προσεγγίσεις αφορούν αλλαγές στο νομικό περιβάλλον που καθορίζει ποιες συμπεριφορές επιτρέπονται, όπως π.χ. οι νόμοι που ελέγχουν την πρόσβαση σε ουσίες, οι ηλικιακοί περιορισμοί, οι κανονισμοί φαρμάκων, οι έλεγχοι παράνομων ουσιών, οι ενέργειες που ελέγχουν τη συμπεριφορά μετά την κατανάλωση ουσιών, όπως είναι οι νόμοι για την οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ ή άλλων παράνομων ουσιών (EMCDDA, 2019). Επίσης παραδείγματα ρυθμιστικών προσεγγίσεων, καλύπτουν πολιτικές όπως η διάθεση από πλευράς κατασκευαστικών εταιρειών επιβλαβών προϊόντων (π.χ. τσιγάρων) με τρόπο τέτοιο ώστε οι καταναλωτές οι οποίοι ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες να μην εκτίθενται σε παραπληθυντικές πληροφορίες/διαφημίσεις π.χ. τα πακέτα των καπνικών προϊόντων (EMCDDA, 2019).

Οι φυσικές προσεγγίσεις αποσκοπούν στην αλλαγή του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο τα άτομα προχωρούν σε επιλογές και συμπεριφορές. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τόσο το μικροπεριβάλλον, όπως π.χ. τον σχεδιασμό των μπαρ και των νυχτερινών κέντρων έτσι ώστε να αποθαρρύνεται η υπερβολική και ταχεία κατανάλωση αλκοόλ, όσο και το μακροπεριβάλλον, όπως οι επιλογές που διαθέτει η κάθε πόλη, π.χ. παροχή δωρεάν μέσων μεταφοράς τη νύχτα (EMCDDA, 2019).

Οι οικονομικές προσεγγίσεις εστιάζουν τόσο στους καταναλωτές όσο και στους πιθανούς καταναλωτές μέσω των φόρων, των πολιτικών τιμολόγησης, και επιδοτήσεων για την ενθάρρυνση των υγιεινών επιλογών (EMCDDA, 2019).

Η Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου υιοθετεί προσεγγίσεις και μεθόδους που βασίζονται σε επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία και είναι οι πλέον υπο-

σόμενες για την αποτελεσματική πρόληψη κατά της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών στα διάφορα περιβάλλοντα (International Standards on Drug Use Prevention UNODC, 2013, 2018, European Drug Prevention Quality Standards – EDPQS, EMCDDA, 2013, European Prevention Curriculum, EMCDDA, 2019, Health and Social Responses to Drug Problems: A European Guide EMCDDA, 2017).

4.1 Πρόληψη στην Οικογένεια

Η οικογένεια είναι μια από τις σημαντικότερες επιδράσεις στα προσωπικά χαρακτηριστικά του ατόμου που μπορεί τελικά να τα οδηγήσει στη χρήση ουσιών.

Οι παρεμβάσεις στην οικογένεια εστιάζονται κυρίως στην ενδυνάμωση και αλλαγή των γονεϊκών πρακτικών/δεξιοτήτων, όπως π.χ. η πειθαρχία και η αποτελεσματική επικοινωνία. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου σε τέτοιου είδους προγράμματα μπορούν να συμμετέχουν μόνο γονείς αλλά και προγράμματα στα οποία συμμετέχουν και τα παιδιά με ξεχωριστές παρεμβάσεις, και φυσικά κοινές πρακτικές για την οικογένεια ως ολότητα (EMCDDA, 2017, 2019).

Οι παρεμβάσεις στην οικογένεια μπορούν να συνδυαστούν και με άλλου είδους παρεμβάσεις όπως π.χ. στο σχολικό περιβάλλον, ως μέρος μιας ευρύτερης δομημένης προληπτικής στρατηγικής. Κάποιες παρεμβάσεις στην οικογένεια μπορεί να αφορούν οικογενειακή θεραπεία εκεί όπου εμφανίζονται συγκεκριμένα προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν έτσι ώστε να μην αποτελούν αιτίες που μπορούν να οδηγήσουν στη χρήση ουσιών ή άλλων εξαρτητικών συμπεριφορών (EMCDDA, 2017, 2019).

Σημειώνεται ότι η κάθε παρέμβαση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το αναπτυξιακό στάδιο στο οποίο βρίσκονται τα παιδιά της οικογένειας και να προσαρμόζεται ανάλογα (EMCDDA, 2017, 2019).

Αναλυτικά, οι παρεμβάσεις που αφορούν στο οικογενειακό περιβάλλον πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση των εξής (EMCDDA, 2017, 2019):

ΓΟΝΕΙΣ	ΠΑΙΔΙΑ
Να ανταποκρίνονται με επάρκεια στις ανάγκες των παιδιών τους	Να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα τους και αυτά των γύρω τους
Πώς να ανταποκρίνονται με θετικό τρόπο	Να εκφράζουν τα συναισθήματα τους με ορθό τρόπο
Να συζητούν και να ανταποκρίνονται στα συναισθήματα των παιδιών τους	Να διαχειρίζονται δύσκολα/αρνητικά συναισθήματα
Τη σημασία της μοντελοποίησης επιθυμητών συμπεριφορών	Να επιδεικνύουν ενσυναίσθηση
Ενίσχυση δεξιοτήτων αντιμετώπισης και διαχείρισης θυμού	Να μπορούν να δέχονται ανατροφοδότηση για τον εαυτό τους χωρίς να γίνονται αμυντικά
Θέτουν ξεκάθαρους κανόνες και όρια	

4.2 Πρόληψη στο Σχολικό Περιβάλλον

Για τα παιδιά και τους έφηβους τα δύο κύρια περιβάλλοντα όπου μπορούν να γίνουν προληπτικές παρεμβάσεις είναι η οικογένεια και το σχολείο. Το σχολείο, όπως και η οικογένεια, συντείνει στην ανάπτυξη των παιδιών όπως και στη διαμόρφωση των στάσεων και συμπεριφορών τους.

Μέσα στα πλαίσια του σχολείου και ειδικότερα μέσα από το μάθημα αγωγής υγείας όλα τα παιδιά μπορούν να επωφεληθούν από τις παρεμβάσεις αυτές (καθοδική πρόληψη) χωρίς να στιγματίζονται τα παιδιά τα οποία ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. Έχει αποδειχτεί ότι η απομόνωση παιδιών που αποτελούν ομάδα υψηλού κινδύνου σε ομάδες, αυξάνει τις συμπεριφορές κινδύνου (Poulin and Dishion, 2001).

Η σχολική πολιτική σε ό,τι αφορά τις ουσίες εξάρτησης αποτελεί ένα ζωτικό μέρος της προληπτικής πολιτικής στο εν λόγω περιβάλλον. Οι περιεκτικές σχολικές πολιτικές είναι σημαντικές για αρκετούς λόγους και πρέπει να περιλαμβάνουν βασικές δράσεις και προτεραιότητες που δεν επικεντρώνονται μόνο στη χρήση ουσιών, αλλά καλύπτουν επίσης προσεγγίσεις που χρησιμεύουν για τη δημιουργία ενός υγιούς και υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος (EMCDDA, 2017, 2019).

Παραδείγματα του τι πρέπει να περιλαμβάνει μια σχολική πολιτική είναι τα εξής (EMCDDA, 2017, 2019):

- πολιτικές που να περιορίζουν/απαγορεύουν τη χρήση ουσιών στο σχολικό περιβάλλον,
- πολιτικές που να μειώνουν ή να αποκλείουν τελείως την πρόσβαση σε ουσίες εξάρτησης στο σχολικό περιβάλλον,
- πολιτικές οι οποίες δημιουργούν στους μαθητές το αίσθημα της ασφάλειας και της θετικής και υγιής ενσωμάτωσης στο σχολικό σύστημα,
- πολιτικές οι οποίες να στηρίζουν και όχι να τιμωρούν μαθητές που κάνουν χρήση νόμιμων ή παράνομων ουσιών εξάρτησης.

Στην έκδοση του εγχειριδίου European Prevention Curriculum (EMCDDA, 2019) παρατίθεται ο πιο κάτω πίνακας που αφορά σε έρευνες και αξιολόγηση των τελευταίων δυο δεκαετιών σε ό,τι αφορά τις αποτελεσματικές και αναποτελεσματικές παρεμβάσεις στο σχολικό σύστημα:

Πίνακας : Αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων πρόληψης στη σχολική κοινότητα

Αποτελεσματικές	Αναποτελεσματικές
Υλοποίηση και Δομή	
Αλληλεπιδραστικές μέθοδοι Δομημένες συναντήσεις, δουλειά σε ομάδες Παρεμβάσεις που βασίζονται στην υλοποίηση δομημένου εκπαιδευτικού υλικού/προγράμματος	Διδακτικές μέθοδοι όπως ομιλίες, διαλέξεις Μη δομημένες και μη σχεδιασμένες συζητήσεις Δράσεις που στηρίζονται στην κρίση και τη διαίσθηση των συντονιστών/ εκπαιδευτικών
Υλοποίηση από εκπαιδευμένο συντονιστή/εκπαιδευτικό	Υλοποίηση από συνομηλικούς (δεν έχει επαρκώς τεκμηριωθεί η αποτελεσματικότητα τέτοιων παρεμβάσεων έναντι παρεμβάσεων που υλοποιούνται από ενήλικες)
Υλοποίηση 10-15 εβδομαδιαίων συναντήσεων	Μεμονωμένες βραχύχρονες δράσεις, εκδηλώσεις
Παρεμβάσεις που επικεντρώνονται σε διάφορα πεδία (δεξιότητες, στάσεις, αντιλήψεις κ.τ.η)	Πρόσθετες ενισχυτικές συναντήσεις κατά τα επόμενα έτη μετά το τέλος της βασικής παρέμβασης (δεν έχει επαρκώς τεκμηριωθεί η αξία τέτοιων συναντήσεων)
	Αφίσες και φυλλάδια
Περιεχόμενο	
Δεξιότητες λήψης αποφάσεων, επικοινωνίας και επίλυσης προβλημάτων	Η πληροφόρηση μαθητών για συγκεκριμένες ουσίες και μόνο, που μπορεί απλώς να τους κάνει πιο ενημερωμένους χρήστες ουσιών
Δεξιότητες σχετικά με τη δημιουργία και την ανάπτυξη σχέσεων με συνομηλικούς, προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες	Οι πρώην χρήστες που, με τις μαρτυρίες τους, μπορεί να καταλήγουν να εξαίρουν ή να μυθοποιούν τη χρήση ναρκωτικών
Αυτεπάρκεια και διεκδικητικότητα	Η εστίαση στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και μόνο
Δεξιότητες αντίστασης και ενίσχυση της προσωπικής δέσμευσης για μη χρήση ουσιών	Δειγματοληπτικοί έλεγχοι για χρήση ουσιών
Ενίσχυση των στάσεων και των κανονιστικών αντιλήψεων κατά της χρήσης ουσιών	Τακτικές εκφοβισμού και ιστορίες που υπερβάλλουν ή παρουσιάζουν ψευδή εικόνα των κινδύνων από τη χρήση ουσιών, κατά τρόπο που συχνά έρχεται σε αντίθεση με τα προσωπικά βιώματα των μαθητών και των συνομηλικών τους.
Στήριξη στη μελέτη και τη σχολική πρόοδο	

4.3 Πρόληψη σε Περιβάλλοντα Αναψυχής

Η χρήση ουσιών και η κατανάλωση αλκοόλ σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης, όπως μπαρ, νυχτερινά κέντρα και άλλους χώρους αναψυχής, συνδέεται με προβλήματα υγείας και κοινωνικά προβλήματα, όπως τη βλάβη της υγείας, επιθετική συμπεριφορά και βία, οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ και παράνομων ουσιών και άλλα ατυχήματα. Υπάρχουν επίσης μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην υγεία αθλή και η πιθανότητα εθισμού (EMCDDA, 2017).

Συνήθως σε ό,τι αφορά το περιβάλλον ασφαλούς νυχτερινής διασκέδασης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το αλκοόλ. Πολλύ λίγες προληπτικές παρεμβάσεις που αφορούν τη χρήση ουσιών σε τέτοια περιβάλλοντα έχουν αξιολογηθεί.

Το Health and social responses to drug problems: a European Guide του EMCDDA (2017), κάνει λόγο για παροχή ενημερωτικού προληπτικού υλικού ή υλικού μείωσης της βλάβης σε χώρους αναψυχής. Η παροχή τέτοιων ενημέρωσης από συνομηλικούς εκπαιδευτές μπορεί να θεωρηθεί πιο αξιόπιστη πηγή πληροφόρησης. Τέτοιου είδους δραστηριότητες μπορούν να υποστηριχθούν από ιστοσελίδες και ηλεκτρονικές εφαρμογές που παρέχουν

λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τις ουσίες, το αλκοόλ και σχετικές βλάβες, καθώς και συμβουλές για την αποφυγή τους.

4.4 Πρόληψη μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας

Η πραγματοποίηση μιας προληπτικής εκστρατείας μέσω των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας είναι συχνά η πρώτη επιλογή όταν υπάρχει μια νέα πρόκληση στον τομέα των εξαρτήσεων ή όταν γίνεται αναφορά σε καθολικές παρεμβάσεις (EMCDDA, 2019).

Παρόλα αυτά, η έρευνα στον τομέα αυτό καταδεικνύει ότι ακόμα και τέτοιου είδους εκστρατείες για να είναι αποτελεσματικές πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένες προδιαγραφές, οι οποίες αναφέρονται στα Διεθνή πρότυπα (UNODC, 2013) ως εξής:

- Πρέπει να προσδιορίζεται με ακρίβεια η ομάδα στόχου της εκστρατείας. Η έρευνα στον τομέα της επικοινωνίας αναφέρει ότι η πρακτική «Ένα μέγεθος ταιριάζει σε όλα» δεν είναι ορθή.
- Οι εκστρατείες πρέπει να βασίζονται σε ένα θεωρητικό υπόβαθρο.
- Τα μηνύματα σχεδιάζονται μετά από σοβαρή έρευνα. Αυτό σημαίνει τη δοκιμή των μηνυμάτων, των υλικών και των πλατφόρμων επικοινωνίας πριν από την έναρξη της εκστρατείας.
- Όταν είναι δυνατόν, οι εκστρατείες στα ΜΜΕ συνδέονται με άλλες υπάρχουσες παρεμβάσεις πρόληψης σε ό,τι αφορά τις εξαρτήσεις στο σπίτι, στο σχολείο και στην κοινωνία. Οι πολυεπίπεδες παρεμβάσεις πρόληψης τείνουν να είναι πιο αποτελεσματικές.
- Η επαρκής έκθεση της ομάδας στόχου στην εκστρατεία επιτυγχάνεται για επαρκή χρονική περίοδο.
- Οι επιτυχημένες εκστρατείες στα ΜΜΕ πρέπει να έχουν συστηματική αξιολόγηση.
- Εκστρατείες πρόληψης που απευθύνονται σε παιδιά έχουν ως στόχο τους γονείς.
- Οι εκστρατείες στοχεύουν στην αλλαγή της κουλτούρας γύρω από τη χρήση ουσιών και/ή εκπαιδεύουν το κοινό αναφορικά με τις συνέπειες της χρήσης ουσιών και/ή προτείνουν στρατηγικές για την αντίσταση στη χρήση ουσιών.

Παρόλα αυτά, τα ερευνητικά δεδομένα που μελετήθηκαν από το UNODC σε ό,τι αφορά τις εκστρατείες μέσω των ΜΜΕ προκύπτουν από μελέτες που αφορούν τη χρήση καπνικών προϊόντων, ενώ δεν υπάρχουν αντίστοιχα δεδομένα που να αφορούν επιτυχημένες εκστρατείες σχετικά με το αλκοόλ και τις παράνομες ουσίες.

Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το θέμα αυτό, μπορείτε να βρείτε και στον οδηγό Perspectives on Drugs: Mass media campaigns for the prevention of drug use in young people του EMCDDA (Παράρτημα IV).

4.5 Πρόληψη στο Επίπεδο της Κοινότητας

Για να μπορέσει μια παρέμβαση να φτάσει το σύνολο του κοινού και να έχει επιρροή στη Δημόσια Υγεία πρέπει να εφαρμόζεται σε ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού και παράλληλα να στοχεύει τα άτομα που βρίσκονται σε δυσχερέστερη κατάσταση, τα οποία συνήθως εντοπίζονται με μεγαλύτερη δυσκολία (EMCDDA, 2017, 2019).

Η κοινότητα αποτελεί ένα πολύ σημαντικό περιβάλλον στο οποίο εάν εφαρμοστούν επιστημονικά τεκμηριωμένες προληπτικές παρεμβάσεις μπορούν να έχουν πολύ σημαντικά αποτελέσματα (EMCDDA, 2017, 2019).

Οι πολυεπίπεδες πρωτοβουλίες συνδυάζουν διάφορες επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις και πολιτικές, έτσι ώστε να επηρεάσουν το σύνολο του πληθυσμού σε μια κοινότητα (βλ. σχήμα 5, EMCDDA, 2019). Τέτοιες πρωτοβουλίες μπορεί να είναι προληπτικές παρεμβάσεις που υλοποιούνται στο σχολικό σύστημα, παρεμβάσεις σε χώρους αναψυχής ή παρεμβάσεις που αφορούν τις οικογένειες και τους γονείς (EMCDDA, 2019).

Σχήμα 5: Πολυεπίπεδες παρεμβάσεις στην κοινότητα

Σε γενικές γραμμές, παρεμβάσεις ή στρατηγικές που παρεμβαίνουν σε πολλούς τομείς των προστατευτικών παραγόντων και παραγόντων επικινδυνότητας (π.χ. στο άτομο, στους ομότιμους, στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινότητα) είναι πιο πιθανό να είναι αποτελεσματικές (EMCDDA, 2017, 2019).

Πρόληψη σε διαφορετικές ομάδες στόχου

5.1 Ευάλωτες Ομάδες

Πολλοί νέοι άνθρωποι πειραματίζονται με παράνομες ουσίες ή κάνουν χρήση περιστασιακά, αλλά μόνο μια μειοψηφία γίνονται τακτικοί χρήστες και μπορεί να εξαρτηθούν κατά την εφηβεία ή τη νεαρή ενηλικίωση. Η εξάρτηση στις ουσίες, είναι πιθανότερο να αναπτυχθεί σε νέους ανθρώπους που έχουν δοκιμάσει σε μικρότερη ηλικία και των οποίων μέλη της οικογένειας ή τα αδέρφια τους είναι χρήστες ουσιών, προέρχονται από κοινωνικά μειονεκτικό υπόβαθρο ή οι συμμαθητές τους εμπλέκονται στη χρήση ουσιών και σε αντικοινωνική συμπεριφορά (EMCDDA, 2017).

Επίσης, μερικοί ατομικοί παράγοντες συνδέονται με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης προβληματικής χρήσης ουσιών, όπως κάποια προβλήματα συμπεριφοράς π.χ. προβλήματα ελέγχου της παρόρμησης, Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής /Υπερκινητικότητας και Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή (EMCDDA, 2017, 2019).

Στην Ευρώπη οι νέοι που είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι ως προς τη χρήση ουσιών έχουν συχνά πολλαπλούς παράγοντες κινδύνου, όπως το να εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, να βρίσκονται σε ιδρύματα περίθαλψης, να αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας ή να έρχονται σε επαφή με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης (EMCDDA, 2017).

Οι νέοι που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες οι οποίοι αναπτύσσουν εξάρτηση από τις ουσίες είναι πιο πιθανό να βιώσουν και άλλα προβλήματα, όπως (EMCDDA, 2017):

- αγχώδη διαταραχή και κατάθλιψη,
- συμπτώματα ψύχωσης και ψυχωσικές διαταραχές,
- αυτοκτονικό ιδεασμό και αυτοκτονικές τάσεις,
- αδυναμία ολοκλήρωσης της σχολικής εκπαίδευσης και ασφαλούς επαγγελματικής απασχόλησης,
- υπερβολική δόση φαρμάκων, θανατηφόρων και μη.

Στο ερώτημα πώς να αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων δίνεται η απάντηση με επιστημονικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις επιλεκτικής/επικεντρωμένης πρόληψης ή/και ενδεδειγμένης πρόληψης. Επίσης,

σημαντικό είναι να προσεγγιστεί η ομάδα στόχου στο σπίτι της ή στο δρόμο και όχι να αναμένεται μόνο από τις ομάδες στόχου να προσεγγίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Στο Health and Social Responses to Drug Problems: a European Guide του EMCDDA (2017) παρουσιάζονται οι πιο κάτω τρόποι ανταπόκρισης σε ό,τι αφορά τις ευάλωτες ομάδες νέων:

- Επιλεκτικές και ενδεδειγμένες παρεμβάσεις πρόληψης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποτρέψουν νωρίς τους νέους που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες να ξεκινήσουν τη χρήση ή να μην προχωρήσουν σε συστηματική χρήση ουσιών.
- Οι σύντομες παρεμβάσεις (brief interventions) αποτελούν ένα πολύ υποσχόμενο τρόπο προσέγγισης των ευάλωτων νέων.
- Διαδικτυακές/ηλεκτρονικές πλατφόρμες/παρεμβάσεις (E-health approaches) έτσι ώστε να προσεγγιστούν οι ευάλωτοι νέοι, αφού είναι εξοικειωμένοι με αυτή τη μορφή επικοινωνίας και αρκετές φορές είναι απρόθυμοι να προσεγγίσουν από μόνοι τους ειδικούς και υπηρεσίες για βοήθεια.

5.2 Μετανάστες, Πρόσφυγες και Αιτητές Πολιτικού Ασύλου

Σύμφωνα με το Health and Social Responses to Drug Problems: a European Guide του EMCDDA (2017), οι προληπτικές παρεμβάσεις για πληθυσμούς μειονοτικών εθνοτήτων δεν είναι διαθέσιμες σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πιο κοινή πρακτική αφορά την ευαισθητοποίηση των ατόμων αυτών και τις ενδεχόμενες συνέπειες που μπορεί να υπάρξουν από τυχόν περιθωριοποίησή τους. Ορισμένες παρεμβάσεις χρησιμοποιήσαν εκπαιδευτές ομοτίμων (peer to peer) για να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις εξαρτήσεις και τους κινδύνους τους καθώς και για τις διαθέσιμες υπηρεσίες.

Η αξιολόγηση είναι ένας τύπος έρευνας που παρέχει ένα συστηματικό τρόπο εκτίμησης των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων μιας προληπτικής παρέμβασης και τους παράγοντες που σχετίζονται με αυτά τα αποτελέσματα. Οι αξιολογήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν κατά την πορεία ανάπτυξης της παρέμβασης, από τα στάδια του σχεδιασμού έως την υλοποίηση και παρακολούθηση αλλήλ και κατά την ανατροφοδότηση μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης (EMCDDA, 2019)

Η αξιολόγηση αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του σχεδιασμού της παρέμβασης, της υλοποίησής της και της επανεξέτασης της αποτελεσματικότητάς της. Είναι σημαντικό αυτό να γίνει κατανοητό και αποδεκτό από όλους όσοι εμπλέκονται στον προγραμματισμό και στη στήριξη δράσεων πρόληψης. Η αξιολόγηση δεν αποτελεί διακριτό ή ξεχωριστό τμήμα της δράσης πρόληψης, αντίθετα θα πρέπει να θεωρείται στοιχείο στο οποίο εδράζεται η όλη διαδικασία. Η βασική λογική είναι ότι πρέπει να αξιολογούνται όλα τα στάδια της προληπτικής παρέμβασης, επειδή έτσι μπορούν να αποκτηθούν πολύτιμες πληροφορίες που θα βοηθήσουν στη βελτίωση της παρέμβασης και στην απόφαση αν πρέπει ή όχι να συνεχιστεί (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

6.1 Αξιολόγηση της Διαδικασίας

Ο σκοπός της αξιολόγησης της διαδικασίας είναι να χαρακτηρίσει τις διαδικασίες μέσω των οποίων υλοποιείται μια παρέμβαση ή μια πολιτική. Επικεντρώνεται στις πληροφορίες που έρχονται από τους συμμετέχοντες αλλήλ και στις πληροφορίες που η παρέμβαση μεταφέρει στους συμμετέχοντες (αποτελέσματα της παρέμβασης), προσδιορίζοντας ποσοτικά την παρέμβαση, την πιστότητα εφαρμογής, και την ικανότητα της να προκαλεί αλλαγή (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

Η αξιολόγηση της διαδικασίας είναι πολύ σημαντική, όχι μόνο για να γίνεται παρακολούθηση της υλοποίησης της παρέμβασης όπως προβλέπεται σύμφωνα με το εγχειρίδιο της παρέμβασης ή τις κατευθυντήριες γραμμές της παρέμβασης, αλλά παράλληλα και για να επιβεβαιώνεται ότι η παρέμβαση υλοποιείται σύμφωνα και με τον ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό της πολιτικής της πρόληψης (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

6.2 Αξιολόγηση του Αποτελέσματος

Ο σκοπός της αξιολόγησης του αποτελέσματος είναι να διαφανεί ο βαθμός στον οποίο οι γνώσεις, οι συμπεριφορές, και οι πρακτικές, που συχνά θεωρούνται ως βραχυπρόθεσμα και ενδιάμεσα αποτελέσματα, έχουν αλλαχθεί για τα άτομα που έλαβαν μέρος στην παρέμβαση ή να γίνει

σύγκριση με άτομα που δεν έλαβαν την παρέμβαση. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα αφορούν το επιθυμητό τελικό αποτέλεσμα της παρέμβασης, όπως π.χ. η μείωση της χρήση ουσιών (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

Η αξιολόγηση του αποτελέσματος πρέπει να είναι σε θέση να απαντήσει στα πιο κάτω ερωτήματα (EMCDDA, 2019):

- Η παρέμβαση/πολιτική πρόληψης πέτυχε το βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα που είχε ως στόχο; (π.χ. οι γονείς χρησιμοποιούν τις κατάλληλες δεξιότητες για επικοινωνία με τα παιδιά τους;)
- Η παρέμβαση/πολιτική πρόληψης πέτυχε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα για την ομάδα στόχου που ήταν δέκτης της παρέμβασης (π.χ. λήφθηκαν διαφορετικές απαντήσεις από κάθε υποομάδα -ανάλογα με το φύλο, την εθνική προέλευση, τη χρήση ουσιών- ή όχι;)
- Ποια χαρακτηριστικά παρέμβασης/πολιτικής συνδέονταν με τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν; Ήταν λόγω αλλαγών στις στάσεις και πεποιθήσεις ή ήταν ένας συνδυασμός αλλαγών στις στάσεις και δεξιότητες αντιμετώπισης;
- Σε ποιο βαθμό η πιστότητα της υλοποίησης σχετίζεται με θετικά/αρνητικά αποτελέσματα;

Ο τρόπος με τον οποίο διεξάγεται η διαδικασία παρακολούθησης, αναθεώρησης και αξιολόγησης, αφορά ξεχωριστά κάθε πρόγραμμα και παρέμβαση. Κατά το σχεδιασμό των διαδικασιών και των συστημάτων συλλογής δεδομένων και πληροφοριών, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται αξιολογικά εργαλεία και μέτρα, καθώς αυτό συμβάλλει στην ορθότερη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

Συνήθως η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης ενός προγράμματος ή παρέμβασης πραγματοποιείται από τα άτομα που εμπλέκονται στην υλοποίηση. Από την άλλη, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων ιδανικά πραγματοποιείται από εξωτερικούς αξιολογητές, οι οποίοι μπορεί να είναι πιο αντικειμενικοί (EMCDDA, 2011, 2017, 2019).

Για περισσότερες πληροφορίες γύρω από το θέμα της αξιολόγησης αλλήλ και για εργαλεία αξιολόγησης μπορείτε να ανατρέξετε στο Evaluation Instrument Bank (Παράρτημα IV). Και στον Οδηγό Αξιολόγησης ο οποίος είναι διαθέσιμος ως ξεχωριστό έντυπο της ΑΑΕΚ και πρέπει να διαβάζεται μαζί με τον Οδηγό Πρόληψης.

Όπως αναφέρεται και στην εισαγωγή με βάση τη νομοθεσία η ΑΑΕΚ είναι υπεύθυνη για την αδειοδότηση οποιωνδήποτε μέτρων, προγραμμάτων και παρεμβάσεων απευθύνονται στο κοινό και αφορούν την πρόληψη της εξάρτησης σε νόμιμες και παράνομες ουσίες καθώς και την παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιχνίδια.

Σκοπός του Οδηγού Πρόληψης είναι η διασφάλιση της ποιότητας των προτάσεων που υποβάλλονται είτε για αδειοδότηση είτε για επιχορήγηση, καθώς και η διασφάλιση της ποιότητας της πολιτικής για την πρόληψη στην Κύπρο.

Οι επαγγελματίες οι οποίοι απασχολούνται/υλοποιούν ένα προληπτικό πρόγραμμα θα είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθούν την εκπαίδευση για τα ΕυΠρο την οποία θα είναι σε θέση να παρέχει η ΑΑΕΚ από το 2021. Εκεί όπου τα άτομα παρέχουν υπηρεσίες σε ένα προληπτικό πρόγραμμα όπως π.χ. μουσική, τέχνη κ.α., τότε το πτυχίο ή όποιο μεταπτυχιακό είναι αποδεκτό και δεν χρειάζεται να παρακολουθούν την εκπαίδευση των ΕυΠρο.

Σε ό,τι αφορά επαγγελματίες (π.χ. Συμβουλευτικός/Κλινικός Ψυχολόγος, Κοιν. Λειτουργός) για τους οποίους υπάρχει μητρώο εγγραφής για εξασφάλιση άδειας για εξάσκηση του επαγγέλματος, θα είναι απαραίτητη για σκοπούς συμμετοχής σε ένα προληπτικό πρόγραμμα. Οι πτυχιούχοι Ψυχολόγοι θα μπορούν να υλοποιούν προληπτικά προγράμματα εφόσον έχουν παρακολουθήσει την εκπαίδευση των ΕυΠρο αλλά και την εκπαίδευση του εργαλείου που θα υλοποιούν.

Ο Επιστημονικά υπεύθυνος ενός προγράμματος θα πρέπει να πληροί όλες τις πιο πάνω προϋποθέσεις.

Όλα τα πιο πάνω βεβαίως δεν αναιρούν τις υποχρεώσεις και προϋποθέσεις που αναφέρονται στη διαδικασία αδειοδότησης και επιχορήγησης προληπτικών προγραμμάτων αλλά αποτελούν επιπρόσθετες προϋποθέσεις.

7.1 Αδειοδότηση Λειτουργίας

Η διαδικασία της αδειοδότησης προληπτικών προγραμμάτων σε ό,τι αφορά τόσο τις παράνομες όσο και τις νόμιμες ουσίες εξάρτησης αλκοόλ και τον τζόγο είναι μια διαδικασία η οποία βρίσκεται σε ισχύ καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Προγράμματα τα οποία αιτούνται αδειοδότησης για πρώτη φορά, μπορούν να εξασφαλίσουν άδεια λειτουργίας για 2 χρόνια, ενώ προγράμματα τα οποία αιτούνται για ανανέωση αδειοδότησης, μπορούν να εξασφαλίσουν άδεια λειτουργίας για 4 χρόνια. Ανεξάρτητα από τη διάρκεια της αδειοδότησης, το κάθε πρόγραμμα υπόκειται σε ετήσια παρακολούθηση και εκπλήρωση συγκεκριμένων υποχρεώσεων έτσι ώστε να μπορέσει να διατηρήσει την άδεια λειτουργίας του.

Μπορείτε να δείτε τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία ενός προγράμματος και να βρείτε το σχετικό έντυπο για υποβολή προγράμματος προς αδειοδότηση στην ιστοσελίδα της ΑΑΕΚ www.naac.org.cy αλλά και στο Παράρτημα Ι της παρούσας έκδοσης. Τα κριτήρια για την αδειοδότηση των προγραμμάτων συμπεριλαμβάνονται στο εν λόγω έντυπο. Σημειώνεται ότι τα κριτήρια είναι βασισμένα στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές για την πρόληψη της χρήσης ουσιών (ΕυΠρο) οι οποίες προσφέρουν ένα πλαίσιο στήριξης για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη. Ένα πρόγραμμα πρέπει να συγκεντρώσει το 50% στη διαδικασία αξιολόγησης για να δύναται να αδειοδοτηθεί. Το ποσοστό αυτό ισχύει έως ότου ολοκληρωθεί η εκπαίδευση στα ΕυΠρο όπου τότε το ποσοστό θα ανέλθει στο 60%. Επίσης, στο Παράρτημα Ι, μπορείτε να βρείτε και τις υποχρεώσεις των αδειοδοτημένων προγραμμάτων.

Η αίτηση μπορεί να αποστέλλεται είτε ταχυδρομικά είτε ηλεκτρονικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@naac.org.cy.

7.2 Επιχορήγηση

Στα πλαίσια της νομοθεσίας, η ΑΑΕΚ σχεδιάζει, αναθέτει ή προσκαλεί σε διαγωνισμό για ανάθεση υλοποίησης παρεμβάσεων ή προγραμμάτων και υλοποιεί παρεμβάσεις ή προγράμματα τηρουμένων των διατάξεων του περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμου.

Με βάση τα πιο πάνω λειτουργεί η διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για υλοποίηση προληπτικών προγραμμάτων με βάση συγκεκριμένο σκοπό, ομάδα στόχου, περιοχή υλοποίησης και διαθέσιμο κονδύλι, τα οποία η ΑΑΕΚ ετοιμάζει και δημοσιοποιεί ανά τακτά διαστήματα κατά τη διάρκεια του εκάστοτε έτους προϋπολογισμού. Δικαίωμα υποβολής προτάσεων έχουν μη κυβερνητικοί οργανισμοί (σωματεία, εταιρείες, φιλανθρωπικά ιδρύματα, άλλοι ιδιωτικοί μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί), πανεπιστημιακά ιδρύματα, κυβερνητικές υπηρεσίες και η τοπική αυτοδιοίκηση.

Το σχετικό έντυπο για τη διαδικασία επιχορήγησης βρίσκεται στην ιστοσελίδα της ΑΑΕΚ www.naac.org.cy αλλά και στο Παράρτημα II του παρόντος Οδηγού. Τα κριτήρια για την επιχορήγηση των προγραμμάτων βρίσκονται στο εν λόγω έντυπο. Σημειώνεται ότι τα κριτήρια είναι βασισμένα στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές για την πρόληψη της χρήσης ουσιών (ΕυΠρο), οι οποίες προσφέρουν ένα πλαίσιο στήριξης για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη. Ένα πρόγραμμα πρέπει να συγκεντρώσει το 70% στη διαδικασία αξιολόγησης για να δύναται να επιχορηγηθεί.

Η αίτηση μπορεί να αποστέλλεται είτε ταχυδρομικώς είτε ηλεκτρονικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@naac.org.cy.

- ▶ Ο περί Πρόληψης της Χρήσης και Διάδοσης Ναρκωτικών και Άλλων Εξαρτησιογόνων Ουσιών (Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου) Νόμος του 2017.
- ▶ Σύμφραξη για τις Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές για την Πρόληψη (2015)
- ▶ ΕυΠρο Εργαλειοθήκη 1: Επιλογή ποιοτικών πρωτοβουλιών πρόληψης της χρήσης ουσιών προς χρηματοδότηση και στήριξη (Εργαλειοθήκη για χρηματοδότηση και λήψη αποφάσεων): Επισκόπηση. Λίβερπουλ: Κέντρο για τη Δημόσια Υγεία (Centre for Public Health).
- ▶ Brotherhood A., Sumnall H.R. @ the Prevention Standards Partnership (2011)
- ▶ European Drug Prevention Quality Standards: A Manual for Prevention Professionals EMCDDA (2011) Manuals No7. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ▶ Evidence Based Practice Institute (2012), <https://www.ebp.institute/>
- ▶ EMCDDA (2011), European Drug Prevention Quality Standards: A Manual for Prevention Professionals, EMCDDA Manuals, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- ▶ EMCDDA (2013), European Drug Prevention Quality Standards: A Quick Guide, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- ▶ EMCDDA (2017), Health and Social Responses to Drug Problems: a European Guide, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- ▶ EMCDDA (2018), Environmental Substance Use Prevention Interventions in Europe, Technical Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- ▶ EMCDDA (2019), European Prevention Curriculum: a handbook for decision-makers, opinion-makers and policy-makers in science-based prevention of substance use Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- ▶ Michie, S., Van Stralen, M. M. and West, R. (2011), The Behaviour Change Wheel: A New Method for Characterising and Designing Behaviour Change Interventions, Implementation Science
- ▶ Poulin, F. and Dishion, T. (2001), 3-year Iatrogenic Effects Associated With Aggregating High-Risk Adolescents in Cognitive-Behavioral Preventive Interventions, Applied Developmental Science 5(4), pp. 214-224.
- ▶ UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) (2013, 2018), International Standards on Drug Use Prevention, UNODC, Vienna, <http://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>

Έντυπο υποβολής προς αδειοδότηση

Προγραμμάτων πρόληψης
για παράνομες και νόμιμες ουσίες
(κάπνισμα, αλκοόλη)
και ενασχόληση με τα τυχερά
παιχνίδια

ΜΕΡΟΣ Α ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1	Όνομα Φορέα:	
2	Τίτλος/Ονομασία προγράμματος:	
3	Πλήρης ταχυδρομική διεύθυνση:	
4	Τηλέφωνο:	
5	Τηλεομοιότυπο:	
6	Ηλεκτρονική διεύθυνση (email):	
7	Πρόσωπο επικοινωνίας/Επιστημονικά Υπεύθυνος/η: (ονοματεπώνυμο-τηλέφωνο- ηλεκτρονική διεύθυνση)	
8	Ημερομηνία Υποβολής Αίτησης:	
9	Ημερομηνία Έναρξης και Ημερομηνία Λήξης του Προγράμματος:	
10	Νομικό καθεστώς:	☐ ΜΚΟ/Εθελοντικός Οργανισμός ☐ Δημόσιος Οργανισμός ☐ Ιδιωτικός/Κερδοσκοπικός Οργανισμός ☐ Ιδιωτικός/Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός ☐ Τοπική Αυτοδιοίκηση ☐ Πανεπιστημιακό Ίδρυμα ☐ Άλλο:
11	Ημερομηνία ίδρυσης και Αριθμός Πιστοποιητικού Εγγραφής όπου ισχύει (να επισυναφθεί):	
12	Παρακαλώ επισυνάψτε το καταστατικό του Φορέα Υλοποίησης:	
13	Ημερομηνία λήξης θτείας Διοικητικού Συμβουλίου: (να επισυναφθεί κατάλογος με το Διοικητικό Συμβούλιο/Διοικητική Αρχή)	
14	Συντονιστική Ομάδα Προγράμματος, εάν υπάρχει (ονοματεπώνυμο- τηλέφωνο-email):	
15	Ονομασία άλλων εμπλεκόμενων οργανισμών/φορέων για τη λειτουργία ή υλοποίηση του προγράμματος: (να αναφέρετε την ονομασία και το νομικό καθεστώς του/των οργανισμού/ών)	

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Συστήνεται όπως μελετήσετε τον Οδηγό Πρόληψης αλλιά και το έντυπο για τα European Drug Quality Standards (EDPS) το οποίο μπορείτε να βρείτε στον ακόλουθο σύνδεσμο <https://www.naac.org.cy/uploads/1c64a9380e.pdf> πριν τη συμπλήρωσή των πιο κάτω.

Εκεί όπου δεν ισχύει για το πρόγραμμα σας, να γίνεται αναφορά ότι δεν ισχύει.

1	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ 1.1 Γνώση της σχετικής πολιτικής και νομοθεσίας 1.2 Εκτίμηση των αναγκών της κοινότητας (αναφορά σε συγκεκριμένα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό) 1.3 Περιγραφή των αναγκών – αιτιολόγηση της παρέμβασης 1.4 Κατανόηση της ομάδας στόχου	
2	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 2.1. Εκτίμηση των πόρων της ομάδας στόχου και της κοινότητας 2.2. Εκτίμηση των διαθέσιμων (ιδίων) πόρων	
3	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 3.1. Καθορισμός της ομάδας στόχου 3.2. Αξιοποίηση θεωρητικού μοντέλου 3.3. Καθορισμός σκοπού, γενικού και ειδικών στόχων 3.4. Καθορισμός του πλαισίου υλοποίησης 3.5. Παραπομπές σε στοιχεία αποτελεσματικότητας 3.6. Καθορισμός χρονοδιαγράμματος	
4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 4.1. Σχεδιασμός με στόχο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα 4.2. Εάν εφαρμόζεται κάποιο εκπαιδευτικό υλικό/πρόγραμμα (να επισυναφθεί) 4.3. Καταλληλότητα/Προσαρμογή παρέμβασης στην ομάδα στόχου 4.4. Αξιολόγηση (να επισυναφθούν τα εργαλεία)	
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 5.1. Προγραμματισμός – Το πλάνο του έργου 5.2. Σχεδιασμός των οικονομικών απαιτήσεων 5.3. Συγκρότηση της ομάδας υλοποίησης 5.4. Προσέγγιση και διατήρηση στη συμμετοχή της ομάδας στόχου 5.5. Προετοιμασία του υλικού της παρέμβασης (να επισυναφθεί) 5.6. Περιγραφή της παρέμβασης	

<p>6</p>	<p>ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ</p> <p>6.1. Εάν πρόκειται για πιλοτική παρέμβαση</p> <p>6.2. Υλοποίηση της παρέμβασης</p> <p>(Να επισυναφθούν τα στοιχεία των συνεργατών μαζί με τα σχετικά βιογραφικά και πιστοποιητικό Λευκού Ποινικού Μητρώου και Λευκού ποινικού μητρώου για σεξουαλικά αδικήματα από το αρμόδιο γραφείο της Αστυνομίας, το οποίο να έχει εκδοθεί εντός των τελευταίων δύο μηνών πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης)</p> <p>6.3. Παρακολούθηση της υλοποίησης</p> <p>6.4. Αναπροσαρμογή της υλοποίησης</p> <p>6.5 Γεωγραφική Εμβέλεια (Κοινότητες, Δήμοι, Επαρχίες)</p>	
<p>7</p>	<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ</p> <p>7.1. Εάν διενεργείται αξιολόγηση του αποτελέσματος</p> <p>7.2. Εάν διενεργείται αξιολόγηση της διαδικασίας</p> <p>Καθορισμός δεικτών και εργαλείων αξιολόγησης και υποβολή όλων των σχετικών εργαλείων</p>	
<p>8</p>	<p>ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ</p> <p>8.1. Καθορίζοντας τη συνέχεια</p> <p>8.2. Διάχυση</p> <p>8.3. Τελική Έκθεση</p>	
<p>9</p>	<p>ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΘΕΜΑΤΑ</p> <p>A. Βιωσιμότητα</p> <p>B. Επικοινωνία και συμμετοχή αρμόδιων φορέων/προσώπων</p> <p>Γ. Ανάπτυξη προσωπικού</p> <p>Δ. Ηθική και Δεοντολογία</p>	

Σημειώνεται ότι τα σημεία 6-9 στη φάση της αίτησης για αδειοδότηση θα συμπληρώνονται ανάλογα με το τι θα γίνει κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος, ενώ κατά τη διάρκεια υποβολής της έκθεσης υλοποίησης θα γίνεται ειδική αναφορά στα σημεία αυτά για το πώς υλοποιήθηκαν στην πράξη.

Υπενθυμίζετε ότι τόσο η ΑΑΕΚ όσο και ο κάθε φορέας ξεχωριστά πρέπει να διαχειρίζεται τις πληροφορίες με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και του «Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018».

Κριτήρια Αξιολόγησης για την αδειοδότηση με βάση τα ΕυΠρο κριτήρια εκτίμησης ποιότητας:

Α/Α	ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ 1.1. Γνώση της σχετικής πολιτικής και νομοθεσίας 1.2. Εκτίμηση των αναγκών της κοινότητας 1.3. Περιγραφή των αναγκών – Αιτιολόγηση της παρέμβασης 1.4. Κατανόηση της ομάδας στόχου	15%
2	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 2.1. Εκτίμηση των πόρων της ομάδας στόχου και της κοινότητας 2.2. Εκτίμηση των διαθέσιμων (ιδίων) πόρων	5%
3	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 3.1. Καθορισμός της ομάδας στόχου 3.2. Αξιοποίηση θεωρητικού μοντέλου 3.3. Καθορισμός σκοπού, γενικού και ειδικών στόχων 3.4. Καθορισμός του πλαισίου υλοποίησης 3.5. Παραπομπές σε στοιχεία αποτελεσματικότητας 3.6. Καθορισμός χρονοδιαγράμματος	15%
4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 4.1. Σχεδιασμός με στόχο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα 4.2. Εάν εφαρμόζεται κάποιο εκπαιδευτικό υλικό/πρόγραμμα 4.3. Καταλληλότητα/Προσαρμογή παρέμβασης στην ομάδα στόχου 4.4. Αξιολόγηση	15%
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 5.1. Προγραμματισμός – Το πλάνο του έργου 5.2. Σχεδιασμός των οικονομικών απαιτήσεων 5.3. Συγκρότηση της ομάδας υλοποίησης 5.4. Προσέγγιση και διατήρηση στη συμμετοχή της ομάδας στόχου 5.5. Προετοιμασία του υλικού της παρέμβασης 5.6. Περιγραφή της παρέμβασης	10%
6	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ 6.1. Εάν πρόκειται για πιλοτική παρέμβαση 6.2. Υλοποίηση της παρέμβασης 6.3. Παρακολούθηση της υλοποίησης 6.4. Αναπροσαρμογή της υλοποίησης	15%

7	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 7.1. Εάν διενεργείται αξιολόγηση του αποτελέσματος 7.2. Εάν διενεργείται αξιολόγηση της διαδικασίας	15%
8	ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ 8.1. Καθορίζοντας τη συνέχεια 8.2. Διάχυση 8.3. Τελική Έκθεση	5%
9	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΘΕΜΑΤΑ * Α. Βιωσιμότητα Β. Επικοινωνία και συμμετοχή αρμόδιων φορέων/προσώπων Γ. Ανάπτυξη προσωπικού Δ. Ηθική και Δεοντολογία	5%

* Τα οριζόντια ζητήματα πρέπει να συνεκτιμώνται σε κάθε στάδιο του έργου.

Απαραίτητα Έγγραφα για σκοπούς εξέτασης της αίτησης:

- Συμπληρωμένη αίτηση για έγκριση προγράμματος πρόληψης από την ΑΑΕΚ.
- Καταστατικό της Οργάνωσης (εάν δεν έχει υποβληθεί ήδη και όπου ισχύει).
- Πιστοποιητικό εγγραφής της σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία.
- Το υλικό το οποίο αναφέρεται σε συγκεκριμένα σημεία της αίτησης ότι πρέπει να επισυναφθεί.
- Βιογραφικά των ατόμων που απασχολούνται ή θα απασχοληθούν για την εφαρμογή του προγράμματος μαζί με τα σχετικά πιστοποιητικά Λευκού Ποινικού Μητρώου και Λευκού ποινικού μητρώου για σεξουαλικά αδικήματα από το αρμόδιο Γραφείο της Αστυνομίας, το οποίο να έχει εκδοθεί εντός των τελευταίων δύο μηνών πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα το οποίο θα τύχει αδειοδότησης, αναλαμβάνει τη δέσμευση να προσκομίζει στην ΑΑΕΚ τα ακόλουθα (ή και οτιδήποτε ζητηθεί από την ΑΑΕΚ):

1. Κατάλογο προγραμματισμού εφαρμογής του εν λόγω προγράμματος.

Ο συντονιστής του προγράμματος πρέπει να κοινοποιεί τον προγραμματισμό υλοποίησης του προγράμματος ανά δίμηνο εκ των προτέρων για σκοπούς πιθανής πραγματοποίησης επιτόπου επισκέψεων από Μέλη της ΑΑΕΚ.

2. Κατάλογο συμμετεχόντων (αρχικά ατόμων) στο πρόγραμμα με μονογραφή στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους.

3. Ετήσια έκθεση (ημερολογιακό έτος) υλοποίησης του προγράμματος (βλέπε «ΠΡΟΤΥΠΟ Τελική Έκθεση Υλοποίησης Προληπτικού Προγράμματος» που ακολουθεί). Η έκθεση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει σε κωδικοποιημένη μορφή τις πληροφορίες με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και του «Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018».

4. Αποστολή στην ΑΑΕΚ έκθεσης αξιολόγησης (εσωτερική ή εξωτερική) που πραγματοποιείται για κάθε πρόγραμμα καθώς και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται (π.χ. ερωτηματολόγια) μαζί με την ετήσια έκθεση υλοποίησης. Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με έντυπα αξιολόγησης μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Evaluation Instrument Bank (EIB) του EMCDDA.

5. Ο Συντονιστής του προγράμματος υποχρεούται να αποστέλλει στην ΑΑΕΚ το έντυπο παρακολούθησης προγραμμάτων πρόληψης στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους.

Σημειώνεται ότι:

▶ Η διαδικασία εξέτασης της αίτησης θα βασιστεί στην περιγραφή του προγράμματος, όπως αυτό αποτυπώνεται μέσα από το παρόν έγγραφο.

▶ Η υποβολή όλων των απαιτούμενων στοιχείων/εγγράφων αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των αιτούντων. Ημισυμπληρωμένα έντυπα ή η απουσία οποιουδήποτε εντύπου ή ζητούμενου, συνεπάγεται απόρριψη της αίτησης. Η ΑΑΕΚ διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει διευκρινίσεις.

▶ Η διαδικασία που ακολουθείται για την εξέταση μιας αίτησης είναι η εξής:

■ Αποστολή έντυπου επιβεβαίωσης παραλαβής της αίτησης προς τον φορέα από την ΑΑΕΚ

■ Εξέταση της αίτησης από Λειτουργό της ΑΑΕΚ

■ Υποβολή εισήγησης προς την Επιτροπή Πρόληψης

■ Απόφαση Επιτροπής Πρόληψης και υποβολή εισήγησης προς το ΔΣ

■ Απόφαση ΔΣ σχετικά με την αίτηση

■ Ενημέρωση του φορέα για την απόφαση μέσω γραπτής επιστολής αλλά και μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας

■ Σε περίπτωση αδειοδότησης του προγράμματος αποστέλλεται με την επιστολή και το πιστοποιητικό αδειοδότησης.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι τα πιο πάνω στοιχεία είναι αληθή και γνωρίζω ότι οποιαδήποτε ψευδής καταχώρηση ή απόκρυψη πληροφοριών συνεπάγεται απόρριψη ή/και ακύρωση της αίτησης.

Όνομα Επιστημονικά Υπεύθυνου:

Ημερομηνία:

Υπογραφή:

ΠΡΟΤΥΠΟ Τελική Έκθεση Υλοποίησης Προληπτικού Προγράμματος

Η παρούσα έκθεση θα πρέπει να συνοψίζει εν συντομία τα κύρια στοιχεία του προγράμματος έτσι όπως κατατέθηκε στην ΑΑΕΚ για αδειοδότηση/επιχορήγηση.

Σημειώνεται ότι η τελική Έκθεση υλοποίησης (ημερολογιακό έτος) θα υποβάλλεται στο τέλος του προγράμματος (το αργότερο, ένα μήνα μετά την ολοκλήρωση) και θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει σε κωδικοποιημένη μορφή πληροφορίες με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και του «Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018»: στοιχεία σε σχέση με το προφίλ των ατόμων που επιλέχθηκαν (π.χ. ηλικίες, φύλο, κοινωνικό-οικονομικό κλη), έκθεση εκτίμησης αναγκών των ομάδων στόχου, κατάλογο των συνεργατών, δραστηριότητες που συμπεριέλαβε το πρόγραμμα, αποτελέσματα, αναλυτική κατάσταση των εξόδων του προγράμματος με τα σχετικά αποδεικτικά, η οποία

θα περιλαμβάνει όνομα, ημερομηνία, αριθμό τιμολογίου και ποσό, κατάσταση με τις απολαβές των απασχολούμενων ατόμων, έντυπο καταβολής Εισφορών από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή/και αποδεικτικά στοιχεία για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αυτή η υποχρέωση για τη διάρκεια του προγράμματος.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ▶ Ονομασία Προγράμματος και Φορέα Υλοποίησης
- ▶ Στοιχεία Συντονιστή Προγράμματος και απασχολούμενων
- ▶ Περίοδος εφαρμογής προγράμματος

B. ΓΕΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- ▶ Σύνομη περιγραφή των κριτηρίων ΕυΠρο 1-5
- ▶ Αναλυτική περιγραφή των κριτηρίων ΕυΠρο 6-8
- ▶ Αναφορά στα Οριζόντια Θέματα

Γ. ΣΥΝΟΨΗ ΤΕΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

- ▶ Αποτελέσματα (Υποβολή των εντύπων αξιολόγησης των αναγκών των συμμετεχόντων -ανά περίπτωση- και των εντύπων αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του προγράμματος.)
- ▶ Εισηγήσεις

Έντυπο υποβοήθης προς επιχορήγηση

Προγραμμάτων πρόληψης
για παράνομες και νόμιμες ουσίες
(κάπνισμα, αλκοόλη)
και ενασχόληση με τα τυχερά
παιχνίδια

ΜΕΡΟΣ Α

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Να συμπληρώσετε το αίτημα με γνώμονα τα κριτήρια αξιολόγησης που επισυνάπτονται στο τέλος του εντύπου.

1	Όνομα Φορέα:	
2	Πλήρης ταχυδρομική διεύθυνση:	
3	Τηλέφωνο:	
4	Τηλεομοιότυπο:	
5	Ηλεκτρονική διεύθυνση (email):	
6	Πρόσωπο επικοινωνίας (ονοματεπώνυμο - τηλέφωνο - ηλεκτρονική διεύθυνση):	
7	Τίτλος προγράμματος:	
8	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ* 1.1. Γνώση της σχετικής πολιτικής και νομοθεσίας 1.2. Εκτίμηση των αναγκών της κοινότητας 1.3. Περιγραφή των αναγκών – Αιτιολόγηση της παρέμβασης 1.4. Κατανόηση της ομάδας στόχου	
9	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠÓΡΩΝ* 2.1. Εκτίμηση των πόρων της ομάδας στόχου και της κοινότητας 2.2. Εκτίμηση των διαθέσιμων (ιδίων) πόρων	
10	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ* 3.1. Καθορισμός της ομάδας στόχου 3.2. Αξιοποίηση θεωρητικού μοντέλου 3.3. Καθορισμός σκοπού, γενικού και ειδικών στόχων 3.4. Καθορισμός του πλαισίου υλοποίησης 3.5. Παραπομπές σε στοιχεία αποτελεσματικότητας 3.6. Καθορισμός χρονοδιαγράμματος	

*Η αρίθμηση αντιστοιχεί στα ΕυΠρο

<p>11</p>	<p>ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ*</p> <p>4.1. Σχεδιασμός με στόχο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα 4.2. Εάν εφαρμόζεται κάποιο εκπαιδευτικό υλικό/πρόγραμμα 4.3. Καταλληλότητα/Προσαρμογή παρέμβασης στην ομάδα στόχου 4.4. Αξιολόγηση</p>	
<p>12</p>	<p>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ*</p> <p>5.3. Συγκρότηση της ομάδας υλοποίησης 5.4. Προσέγγιση και διατήρηση της συμμετοχής της ομάδας στόχου 5.5. Προετοιμασία του υλικού της παρέμβασης 5.6. Περιγραφή της παρέμβασης</p> <p><i>Οικονομικά στοιχεία προγράμματος (Προγραμματισμός – Το πλάνο του έργου)</i></p> <p>5.1 & 5.2 Σχεδιασμός των οικονομικών απαιτήσεων Προϋπολογισμός συνολικός και ανά τετράμηνο (σωστός καταμερισμός εξόδων προγράμματος με έμφαση στους μισθούς, κόστος ανά άτομο, δυναμικότητα προγράμματος)</p>	
<p>13</p>	<p>ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ*</p> <p>6.1. Εάν πρόκειται για πιλοτική παρέμβαση 6.2. Υλοποίηση της παρέμβασης 6.3. Παρακολούθηση της υλοποίησης 6.4. Αναπροσαρμογή της υλοποίησης</p>	
<p>14</p>	<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ *</p> <p>7.1. Εάν διενεργείται αξιολόγηση του αποτελέσματος 7.2. Εάν διενεργείται αξιολόγηση της διαδικασίας</p> <p>Καθορισμός δεικτών και εργαλείων αξιολόγησης και υποβολή όρων των σχετικών εργαλείων.</p>	
<p>15</p>	<p>ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ*</p> <p>8.1. Καθορίζοντας τη συνέχεια 8.2. Διάχυση 8.3. Τελική Έκθεση</p>	
<p>16</p>	<p>ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΘΕΜΑΤΑ</p> <p>A. Βιωσιμότητα B. Επικοινωνία και συμμετοχή αρμόδιων φορέων/προσώπων Γ. Ανάπτυξη προσωπικού Δ. Ηθική και Δεοντολογία</p>	

*Η αρίθμηση αντιστοιχεί στα ΕυΓπο

17	Άλλοι Φορείς- Συνεργάτες:	
	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ (ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ)	
	Όνομα/ονόματα συντονιστή/τριας/ών και συνεργατών:	
	Όνομα	Καθήκοντα / Αρμοδιότητες

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι τα πιο πάνω στοιχεία είναι αληθή και γνωρίζω ότι οποιαδήποτε ψευδής καταχώρηση ή απόκρυψη πληροφοριών συνεπάγεται απόρριψη ή/και ακύρωση της αίτησης.

Όνομα Επιστημονικά Υπεύθυνου: _____

Ημερομηνία: _____

Υπογραφή: _____

ΜΕΡΟΣ Β

Πίνακας Αποτίμησης Α (Φάση Σχεδιασμού)

Κριτήρια Αξιολόγησης με βάση τα ΕυΠρο κριτήρια εκτίμησης ποιότητας.

Χρησιμοποιείται πρωτίστως κατά την επιλογή παρέμβασης προς χρηματοδότηση.

Α/Α	ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ
	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΘΕΜΑΤΑ Α. Βιωσιμότητα Β. Επικοινωνία και συμμετοχή αρμόδιων φορέων/προσώπων Γ. Ανάπτυξη προσωπικού Δ. Ηθική και Δεοντολογία	5%
1	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ 1.1. Γνώση της σχετικής πολιτικής και νομοθεσίας 1.2. Εκτίμηση των αναγκών της κοινότητας 1.3. Περιγραφή των αναγκών – Αιτιολόγηση της παρέμβασης 1.4. Κατανόηση της ομάδας στόχος	15%
2	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 2.1. Εκτίμηση των πόρων της ομάδας στόχος και της κοινότητας 2.2. Εκτίμηση των διαθέσιμων (ιδίων) πόρων	5%
3	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 3.1. Καθορισμός της ομάδας στόχου 3.2. Αξιοποίηση θεωρητικού μοντέλου 3.3. Καθορισμός σκοπού, γενικού και ειδικών στόχων 3.4. Καθορισμός του πλαισίου υλοποίησης 3.5. Παραπομπές σε στοιχεία αποτελεσματικότητας 3.6. Καθορισμός χρονοδιαγράμματος	20%
4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 4.1. Σχεδιασμός με στόχο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα 4.2. Εάν εφαρμόζεται κάποιο εκπαιδευτικό υλικό/πρόγραμμα 4.3. Καταλληλότητα/Προσαρμογή παρέμβασης στην ομάδα στόχου 4.4. Αξιολόγηση	15%
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ 5.3. Συγκρότηση της ομάδας υλοποίησης 5.4. Προσέγγιση και διατήρηση στη συμμετοχή της ομάδας στόχου 5.5. Προετοιμασία του υλικού της παρέμβασης 5.6. Περιγραφή της παρέμβασης	5%

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
(ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ)**

35%

5.1. & 5.2. (Σχεδιασμός των οικονομικών απαιτήσεων) Προϋπολογισμός συνολικός και ανά τετράμηνο (Σωστός καταμερισμός εξόδων προγράμματος με έμφαση στους μισθούς, κόστος ανά άτομο, δυναμικότητα προγράμματος)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ Β (ΦΑΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ)

Χρησιμοποιείται πρωτίστως κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης ή την επανεξέταση της παρέμβασης που έχει ήδη χρηματοδοτηθεί και υλοποιηθεί. Σημειώνεται ότι τα οριζόντια ζητήματα είναι χρήσιμα και κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης.

6	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ 6.1. Εάν πρόκειται για πιλοτική παρέμβαση 6.2. Υλοποίηση της παρέμβασης 6.3. Παρακολούθηση της υλοποίησης 6.4. Αναπροσαρμογή της υλοποίησης	
7	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 7.1. Εάν διενεργείται αξιολόγηση του αποτελέσματος 7.2. Εάν διενεργείται αξιολόγηση της διαδικασίας	
8	ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ 8.1. Καθορίζοντας τη συνέχεια 8.2. Διάχυση 8.3. Τελική Έκθεση	

Δηλώνω υπεύθυνα ότι τα πιο πάνω στοιχεία είναι αληθή και γνωρίζω ότι οποιαδήποτε ψευδής καταχώρηση ή απόκρυψη πληροφοριών συνεπάγεται απόρριψη ή/και ακύρωση της αίτησης.

Όνομα Επιστημονικά Υπεύθυνου:

Ημερομηνία:

Υπογραφή:

Το πρόγραμμα το οποίο θα τύχει επιχορήγησης θα καλεστεί να υπογράψει συμβόλαιο με το οποίο θα αναφέρονται όλες οι υποχρεώσεις του προγράμματος αλλά και της Αναθέτουσας Αρχής.

Κάποιες γενικές υποχρεώσεις είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Η διεκπεραίωση του έργου προϋποθέτει την υποβολή των πιο κάτω εκθέσεων:
- 1) Έκθεση σχεδιασμού (εντός 15 ημερών από την ημερομηνία υπογραφής του συμβολαίου) η οποία να συμπεριλαμβάνει:
 - ▶ τα συμπεράσματα των αρχικών συζητήσεων με την Αναθέτουσα Αρχή και τις πρώτες διαπιστώσεις του Αναδόχου σχετικά με τις συνθήκες του Αντικειμένου της Σύμβασης όπως έχουν διαμορφωθεί κατά την έναρξή του,
 - ▶ τα κύρια θέματα που εντοπίστηκαν,
 - ▶ τις άμεσες ενέργειες που προτείνονται και τις προτεραιότητες που τίθενται,
 - ▶ το επικαιροποιημένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του Αντικειμένου της Σύμβασης με σημειωμένα τα κρίσιμα σημεία,
 - ▶ συμφωνητικά συνεργασίας των ατόμων που προσλήφθηκαν για την εφαρμογή της Σύμβασης μόλις αυτά είναι διαθέσιμα,
 - ▶ το πρόγραμμα εργασιών για την υλοποίηση του Αντικειμένου της Σύμβασης.
- 2) Τετραμηνίες εκθέσεις υλοποίησης (4ος και 8ος μήνας), με πληροφορίες αναφορικά με το στάδιο υλοποίησης και τυχόν προβλήματα που μπορεί να προέκυψαν και τυχόν αλλαγές μαζί αναλυτική κατάσταση των εξόδων του προγράμματος.
- 3) Τελική Έκθεση υλοποίησης (ημερολογιακό έτος) η οποία θα υποβληθεί στο τέλος του προγράμματος (το αργότερο, ένα μήνα μετά την ολοκλήρωση) και θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει σε κωδικοποιημένη μορφή πληροφορίες με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και του «Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018»:
 - ▶ στοιχεία σε σχέση με το προφίλ των ατόμων που επιλέχθηκαν (π.χ. ηλικίες, φύλο, κοινωνικό-οικονομικό κλπ.),
 - ▶ έκθεση εκτίμησης αναγκών των ομάδων στόχου,

- ▶ κατάλογο των συνεργατών,
- ▶ δραστηριότητες που συμπεριέλαβε το πρόγραμμα,
- ▶ αποτελέσματα,
- ▶ αναλυτική κατάσταση των εξόδων του προγράμματος με τα σχετικά αποδεικτικά, η οποία θα περιλαμβάνει όνομα, ημερομηνία, αριθμό τιμολογίου και ποσό,
- ▶ κατάσταση με τις απολαβές των απασχολούμενων ατόμων, έντυπο καταβολής Εισφορών από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή/και αποδεικτικά στοιχεία για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αυτή η υποχρέωση για τη διάρκεια του προγράμματος.

Σημειώνεται ότι εκτός από τις πιο πάνω εκθέσεις, ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση συστηματικής ενημέρωσης της Αναθέτουσας Αρχής αναφορικά με την υλοποίηση του έργου και για εκ των προτέρων τυχόν αναπροσαρμογές στις οποίες σκοπεύει να προβεί.

Σημειώνεται ότι αναπροσαρμογές μπορούν να γίνουν μόνο σε συνέχεια συνεννόησης και έγκρισης από την Αναθέτουσα Αρχή.

Η Αναθέτουσα Αρχή διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει από τον Ανάδοχο να γνωμοδοτήσει για ειδικά θέματα σχετικά με το Αντικείμενο της Σύμβασης σε περίπτωση που καταστεί τέτοια ανάγκη. Τέλος, με τη διεκπεραίωση του προγράμματος ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση να υποβάλει τα εξής:

- ▶ αναλυτική κατάσταση των εξόδων του προγράμματος με τα σχετικά αποδεικτικά,
- ▶ ονομαστική κατάσταση με τις απολαβές των απασχολούμενων ατόμων, έντυπο καταβολής Εισφορών από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και αποδεικτικά στοιχεία για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αυτή η υποχρέωση για τη διάρκεια του προγράμματος,
- ▶ αναλυτική κατάσταση των εισπράξεων και πληρωμών του προγράμματος, η οποία θα περιλαμβάνει όνομα, ημερομηνία, αριθμό τιμολογίου και ποσό,
- ▶ υποβολή των εντύπων αξιολόγησης των αναγκών των συμμετεχόντων (ανά περίπτωση) και των εντύπων αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του προγράμματος,
- ▶ ο συντονιστής του προγράμματος υποχρεούται να αποστέλλει στην ΑΑΕΚ το έντυπο παρακολούθησης προγραμμάτων πρόληψης κάθε τέλος του ημερολογιακού έτους.

Η αποδέσμευση του ποσού δύναται να γίνει σε τέσσερις ισόποσες δόσεις, η πρώτη δόση με την υπογραφή του συμβολαίου, δεύτερη και τρίτη δόση με την υποβολή των τετραμηνιαίων εκθέσεων, και η τελευταία δόση με την ολοκλήρωση και την επιτυχή αξιολόγηση του προγράμματος (παραδοτέων/εκθέσεων).

Σημειώνεται ότι:

- ▶ Η διαδικασία εξέτασης της αίτησης θα βασιστεί στην

περιγραφή του προγράμματος, όπως αυτό αποτυπώνεται μέσα από το παρόν έγγραφο.

- ▶ Η υποβολή όλων των απαιτούμενων στοιχείων/εγγράφων αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των αιτούντων. Ημισυμπληρωμένα έντυπα ή η απουσία οποιουδήποτε εντύπου ή ζητούμενου, συνεπάγεται απόρριψη της αίτησης. Η ΑΑΕΚ διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει διευκρινίσεις.
- ▶ Εκεί όπου ο φορέας υλοποίησης του προγράμματος θα συνεργαστεί με άλλο φορέα είτε του κρατικού είτε του ιδιωτικού τομέα αναμένεται όπως μαζί με την αίτηση υποβληθεί και επιστολή συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων.

Η διαδικασία που ακολουθείται για την εξέταση μιας αίτησης είναι η εξής:

- ▶ Σε συνέχεια πρόσκλησης της ΑΑΕΚ για υποβολή προτάσεων κατόπιν προκήρυξης συγκεκριμένου προληπτικού προγράμματος, και την αποστολή της αίτησης από το φορέα μέσα στα χρονικά πλαίσια που έχει θέσει η ΑΑΕΚ, αποστέλλεται το έντυπο επιβεβαίωσης παραλαβής της αίτησης.
- ▶ Εξέταση της αίτησης από 3 Λειτουργούς της ΑΑΕΚ και τον Λογιστικό Λειτουργό.
- ▶ Υποβολή εισήγησης προς την Επιτροπή Πρόληψης και αξιολόγηση των προτάσεων από την Επιτροπή.
- ▶ Απόφαση Επιτροπής Πρόληψης και υποβολή εισήγησης προς το ΔΣ.
- ▶ Απόφαση ΔΣ σχετικά με την αίτηση.
- ▶ Ενημέρωση του φορέα για την απόφαση μέσω γραπτής επιστολής αλλά και μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.
- ▶ Σε περίπτωση έγκρισης του προγράμματος για επιχορήγηση και εφόσον ο φορέας συμφωνήσει με τις προϋποθέσεις της ΑΑΕΚ για επιχορήγηση, τότε υπογράφεται συμφωνητικό μεταξύ των 2 πλευρών.

ΠΡΟΤΥΠΟ Τελική Έκθεση Υλοποίησης Προληπτικού Προγράμματος

Η παρούσα έκθεση θα πρέπει να συνοψίζει εν συντομία τα κύρια στοιχεία του προγράμματος έτσι όπως κατατέθηκε στην ΑΑΕΚ για αδειοδότηση/επιχορήγηση.

Σημειώνεται ότι η τελική Έκθεση υλοποίησης (ημερολογιακό έτος) θα υποβάλλεται στο τέλος του προγράμματος (το αργότερο, ένα μήνα μετά την ολοκλήρωση) και θα

πρέπει να συμπεριλαμβάνει σε κωδικοποιημένη μορφή πληροφορίες με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και για την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) και του «Ο περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών Νόμος του 2018»: στοιχεία σε σχέση με το προφίλ των ατόμων που επιλέχθηκαν (π.χ. ηλικίες, φύλο, κοινωνικό-οικονομικό κλη), έκθεση εκτίμησης αναγκών των ομάδων στόχου, κατάλογο των συνεργατών, δραστηριότητες που συμπεριλάβε το πρόγραμμα, αποτελέσματα, αναλυτική κατάσταση των εξόδων του προγράμματος με τα σχετικά αποδεικτικά, η οποία θα περιλαμβάνει όνομα, ημερομηνία, αριθμό τιμολογίου και ποσό, κατάσταση με τις απολαβές των απασχολούμενων ατόμων, έντυπο καταβολής Εισφορών από το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή/και αποδεικτικά στοιχεία για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει αυτή η υποχρέωση για τη διάρκεια του προγράμματος.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ▶ Ονομασία Προγράμματος και Φορέα Υλοποίησης
- ▶ Στοιχεία Συντονιστή Προγράμματος και απασχολούμενων
- ▶ Περίοδος εφαρμογής προγράμματος

B. ΓΕΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- ▶ Σύντομη περιγραφή των κριτηρίων ΕυΠρο 1-5
- ▶ Αναλυτική περιγραφή των κριτηρίων ΕυΠρο 6-8
- ▶ Αναφορά στα Οριζόντια Θέματα

Γ. ΣΥΝΟΨΗ ΤΕΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

- ▶ Αποτελέσματα (Υποβολή των εντύπων αξιολόγησης των αναγκών των συμμετεχόντων -ανά περίπτωση- και των εντύπων αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του προγράμματος.)
- ▶ Εισηγήσεις

Παράρτημα III

Προστατευτικοί Παράγοντες και Παράγοντες Κινδύνου

- ▶ Προστατευτικοί παράγοντες είναι οι παράγοντες εκείνοι που ενισχύουν και προστατεύουν τα άτομα ως προς την αποφασιστικότητά τους να απορρίψουν ή να αποφύγουν την επιλογή της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και οι οποίοι εμποδίζουν τις αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές και τις συνθήκες που προωθούν τη χρήση ουσιών. Οι προστατευτικοί παράγοντες αφορούν ατομικά, οικογενειακά και ευρύτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά.
- ▶ Παράγοντες κινδύνου είναι οι παράγοντες εκείνοι που καθιστούν το άτομο πιο ευάλωτο και λιγότερο έτοιμο να προστατέψει τον εαυτό του. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν σε ελλείψεις ή δυσλειτουργίες τόσο σε ατομικό όσο και σε οικογενειακό ή κοινωνικό επίπεδο. Εμφανίζονται δε πριν από την προβληματική συμπεριφορά, δηλαδή τη χρήση, και αυξάνουν τις πιθανότητες εκδήλωσής της.

ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Ελλείμματα στον ψυχισμό - Ελλειμματική ταυτότητα • Έλλειψη θετικών προτύπων • Δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις • Ασταθείς ψυχικές λειτουργίες • Χαμηλή αυτοεκτίμηση • Δυσκολία ελέγχου των παρορμήσεων/ παρορμητικότητα • Αναζήτηση διέγερσης/συναισθημάτων • Χαμηλή ανοχή στο άγχος και στη ματαίωση • Αίσθημα απελπισίας και αδιεξόδου • Θετικές στάσεις και αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών • Χρήση για πρώτη φορά σε μικρή ηλικία • Έλλειψη φιλοδοξιών για το μέλλον • Σύνδρομο Ελλειμματικής Προσοχής ή/και Υπερκινητικότητας • Υπαρξιακή άνοια (απουσία αρχών και αξιών) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ψυχική ανθεκτικότητα • Ατομικές δεξιότητες (βασικές δεξιότητες ζωής): <ul style="list-style-type: none"> ▶ ικανότητα λήψης αποφάσεων ▶ αντιμετώπιση προβλημάτων ▶ διαχείριση συναισθημάτων (άγχους, θυμού κ.α.) ▶ κριτική σκέψη ▶ δημιουργική σκέψη ▶ θετική διεκδίκηση ▶ δεξιότητες επικοινωνίας ▶ θετική αυτοεικόνα και αυτοαξία • Γνώσεις σχετικά με τις συνέπειες της χρήσης ουσιών • Αρνητική στάση προς τα ναρκωτικά • Ύπαρξη συστήματος αρχών και αξιών

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολίες επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας • Αυταρχικοί ή υπερανεκτικοί γονείς • Συναισθηματική παραμέληση ή κακοποίηση • Χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση/ κοινωνική περιθωριοποίηση/ανεργία • Έλλειψη στήριξης/ελέγχου • Θετικές στάσεις/αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών • Γονείς που κάνουν χρήση ουσιών 	<ul style="list-style-type: none"> • Γονικός έλεγχος και ενδιαφέρον • Θετικοί δεσμοί μεταξύ των μελών της οικογένειας • Συναισθηματική στήριξη • Θετικές προσδοκίες γονέων • Ξεκάθαροι κανόνες/στόχοι/όρια • Οικογενειακή επάρκεια: <ul style="list-style-type: none"> ▶ ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων ▶ ικανότητα λήψης αποφάσεων ▶ αντιμετώπιση προβλημάτων

ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Σχολική αποτυχία • Αρνητικό/εθλιμματοσχολικό ψυχοκοινωνικό κλίμα • Κακή ενσωμάτωση στη σχολική ζωή/ σκασιαρχείο • Έλλειψη ξεκάθαρων κανόνων/ πολιτικής του σχολείου • Χαμηλές προσδοκίες σχολείου/ εκπαιδευτικών • Εκφοβισμός/στιγματισμός/ περιθωριοποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχολική επιτυχία • Σύνδεση με τη σχολική ζωή • Ενδιαφέρον/στήριξη από το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς • Συμμετοχή, υπευθυνότητα, ένταξη σε δραστηριότητες/ αποφάσεις του σχολείου • Ξεκάθαροι κανόνες και πολιτική του σχολείου

ΟΜΑΔΕΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση ουσιών από φίλους/παρέα • Παραβατική συμπεριφορά στην ομάδα συνομηλίκων • Αποκλεισμός από παρέες / απομόνωση • Εσφαλημένες αντιλήψεις σχετικά με τη χρήση ουσιών • Επανειλημμένη έκθεση σε διαθεσιμότητα ναρκωτικών • Θετική εικόνα για τη χρήση ουσιών από τους συνομηλίκους 	<ul style="list-style-type: none"> • Κοινωνικές δεξιότητες: <ul style="list-style-type: none"> ▶ θάρρος γνώμης ▶ αντίσταση σε πιέσεις ▶ ικανότητα λήψης αποφάσεων ▶ επικοινωνία • Συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Εθλιεμματική κοινωνικοποίηση • Στάσεις και αντιλήψεις που επιτρέπουν ή υποστηρίζουν τη χρήση ουσιών • Φτώχεια, εγκληματικότητα • Περιοχές με υψηλό δείκτη επικράτησης και διαθεσιμότητας ναρκωτικών • Κοινωνικός αποκλεισμός/ περιθωριοποίηση • Προβολή προτύπων χρήσης από τα ΜΜΕ 	<ul style="list-style-type: none"> • Προσφορά οικονομικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών ευκαιριών στην κοινότητα • Προσφορά ευκαιριών για δημιουργική απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο • Υποστηρικτική κοινότητα • Μηνύματα κατά της χρήσης στην κοινότητα

Πηγή:

Μάτσα, Κατερίνα, (2001)

Παπαδόπουλος Μ., Κωνσταντινόπουλος Κ., (2005)

Council of Europe, (2006)

Παράρτημα IV

Ηλεκτρονικοί Συνδέσμοι/Παραπομπές σε Βιβλιογραφία

- ▶ Διεθνή πρότυπα για την πρόληψη των ουσιών εξάρτησης (International Standards on Drug Use Prevention, UNODC, 2013, 2018):
https://www.unodc.org/documents/prevention/standards_180412.pdf
- ▶ Παραδείγματα επιστημονικά τεκμηριωμένων παρεμβάσεων:
Xchange Registry: <http://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange>
- ▶ Best Practice Portal του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA):
http://www.emcdda.europa.eu/best-practice_en
- ▶ Ευρωπαϊκές προδιαγραφές ποιότητας για την πρόληψη της χρήσης ουσιών ΕυΠρο - Συνοπτικός οδηγός
<https://www.naac.org.cy/uploads/83ed4amXhU.pdf>
- ▶ ΕυΠρο Εργαλειοθήκη 1
<https://www.naac.org.cy/uploads/1c64a9380e.pdf>
- ▶ Perspectives on Drugs: Mass media campaigns for the prevention of drug use in young people του EMCDDA:
http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/mass-media-campaigns_en
- ▶ Evaluation Instrument Bank
<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index233434EN.html>

Παράρτημα V

Data Processor Agreement

[PARTY 1]

AND

[PARTY 2]

THIS AGREEMENT (herein defined as the "Agreement") is dated

and entered into between:

1. [PARTY 1] having its registered office at [address] (hereinafter "Data Controller")

-and-

2. [PARTY 2] having its registered office at [address] (hereinafter "Data Processor")

1. Introduction

1.1 This agreement of processing of personal data (the "Data Processor Agreement") regulates Party 2 (the "Data Processor") processing of personal data on behalf of the customer (the "Data Controller") and is attached as appendix A to the e.g. Services Agreement (the "Main Agreement"), in which the parties have agreed the terms for the Data Processor's delivery of services to the Data Controller (the "Main Services").

2. Legislation

2.1 The Data Processor Agreement shall ensure that the Data Processor complies with the applicable data protection and privacy legislation (the "Applicable Law"), including in particular:

(i) The Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications).

(ii) The European Parliament and the Council's Regulation 2016/679 of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data that entered into force on 24 May 2016 and will be applicable on 25 May 2018 ("GDPR"). Irrespective of the general use and reference to GDPR in this Data Processor Agreement, the parties are not obliged to comply with GDPR before 25 May 2018.

(iii) The Protection of Natural Persons with regard to the Processing of Personal Data and for the Free Movement of such Data of 2018 (Law 125(I)/2018).

BACKGROUND:

The Data Controller and the Data Processor are parties to an ongoing agreement [name and date of service agreement goes here] the "Main Agreement" for the provision of a [to be defined] service from the Data Processor to the Data Controller. In connection with the Service Agreement, certain Personal Data concerning Data Subjects (both as defined below) may be transferred from the Data Controller to the Data Processor. This Agreement is intended to govern such transfers.

DEFINITIONS:

For the purposes of this agreement:

"Agreement" means this Data Processor Agreement and all its Schedules, Addendums and Amendments ;

"Data Transfer" means:

1. a transfer of Personal Data from the Data Controller to the Data Processor; or
2. an onward transfer of Personal Data from Data Processor to a Subprocessor, or between two establishments of a Contracted Processor, in each case, where such transfer would be prohibited by Data Protection Laws (or by the terms of data transfer agreements put in place to address the data transfer restrictions of Data Protection Laws);

"Subprocessor" means any person appointed by or on behalf of Data Processor to process Personal Data on behalf of the Company in connection with the Agreement.

"Applicable Data Protection law" means any EU and Cyprus law which may apply to the terms of this Agreement and which may vary from time to time;

"Data Controller" and "Data Processor" shall have the meanings as set out in Article 4(7) and (8) respectively of EU General Data Protection Regulation 2016/679 (the "GDPR");

"Data Protection Commissioner" (DPC) is the supervisory authority for the purposes of Article 51 of the GDPR;

"Data Subject" means an individual who is the subject of

Personal Data;

"Personal Data" shall have the meaning set out in Article 4(1) of the GDPR;

"Prompt Notice" shall mean 24 hours unless otherwise expressly stated in this agreement;

"Special Category Data" shall have the meaning set out in Article 9(1) of the GDPR;

"Third Country" shall mean a location outside of the European Economic Area (EEA), the EEA being: Austria, Belgium, Bulgaria, Czech Republic, Cyprus, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden and United Kingdom.

The details of the data processing (as well as the Personal Data covered) are specified in Schedule 1 hereto.

WHEREAS:

Under the GDPR, a written Data Processor Agreement must be in place between the Data Controller and any organisation which processes personal data on its behalf, governing the processing of the data. This Agreement is intended to satisfy that obligation.

TERMS

The parties agree that:

- 1.1 The Data Controller and the Data Processor acknowledge that for the purposes of the Applicable Data Protection Law (as amended) [PARTY 1] is the Data Controller and [PARTY 2] is the Data Processor in respect of any Personal Data.
- 1.2 The Data Processor shall process Personal Data only for the purposes of carrying out their obligations arising under the Main Agreement.
- 1.3 The Data Controller shall instruct the Data Processor to process the Personal Data in any manner that may reasonably be required in order for the Data Processor to carry out the processing in

compliance with this Agreement and in compliance with Applicable Data Protection law.

- 1.4 The Data Controller shall refrain from providing instructions which are not in accordance with applicable laws including Applicable Data Protection law, and, in the event that such instructions are given, the Data Processor is entitled to resist carrying out such instructions.
- 1.5 The details of the transfer and of the Personal Data are specified in Schedule 1. The parties agree that Schedule 1 may contain confidential business information which they will not disclose to third parties, except as required by law or in response to a competent regulatory or government agency, or as required by law. The parties may execute additional annexes/schedules to cover additional transfers, or may include multiple transfers in Schedule 1, which will be submitted to the DPC where required.
- 1.6 This Agreement shall continue for no less a term than the term of the Main Agreement.
- 1.7 The rights and obligations of the parties with respect to each other under this Clause 1 shall survive any termination of the Agreement.

2. REGULATORY COMPLIANCE

- 2.1 To the extent required by law or regulation:
 - 2.1.1 The Data Processor shall co-operate with the DPC in connection with any activities performed by the Data Processor;
 - 2.1.2 The Data Controller, its auditors and the DPC shall have effective access to data related to such activities, as well as effective access to the Data Processor's business premises;
 - 2.1.3 The DPC shall have without notice the right of access to the Data Processor's business premises for purposes for this Clause 2; and
 - 2.1.4 The Data Processor shall give prompt notice to the Data Controller of any development that may have a material impact on the Data Processor's ability to perform services effectively under this Agreement and in compliance with applicable laws and regulatory requirements.

3. OBLIGATIONS OF THE DATA CONTROLLER

The Data Controller warrants and undertakes that:

- 3.1 The Personal Data has been collected, processed and transferred in accordance with the GDPR and all Applicable Data Protection law.
- 3.2 It has used reasonable efforts to determine that the Data Processor is able to satisfy its legal obligations under this Agreement.
- 3.3 It will respond to enquiries from Data Subjects and the DPC concerning processing of the Personal Data by the Data Controller, unless the parties have agreed that the Data Processor will so respond, in which case the Data Controller will still respond to the extent reasonably possible and with the information reasonably available to it if the Data Processor is unwilling or unable to respond. Responses will be made within a reasonable time and in accordance with the Applicable Data Protection law.
- 3.4 It will make available, upon request, a copy of this Agreement to Data Subjects who are relevant to the processing, the subject matter of this Agreement, unless this Agreement contains confidential information, in which case it may redact such information. The Data Controller shall abide by a decision of the DPC regarding access to the full text of this Agreement by Data Subjects, as long as Data Subjects have agreed to respect the confidentiality of the confidential information removed. The Data Controller shall also provide a copy of this Agreement to the DPC where required.

4. OBLIGATIONS OF THE DATA PROCESSOR

The Data Processor warrants and undertakes that:

- 4.1 It will comply with all applicable law including Applicable Data Protection law in its performance of this Agreement.
- 4.2 It will only process the Personal Data on the instructions of the Data Controller.
- 4.3 It will not transfer Personal Data to a Third Country without the prior written approval of the Data Controller and only then once the transfer to the Third Country has been legitimised and the Data Controller and the Data Processor are satisfied that an adequate Data Protection regime exists in the Third Country.
- 4.4 It will not appoint sub-processors to process the Personal Data on its behalf without the prior written approval of the Data Controller. The Data Processor should inform the Data Controller of any intended changes concerning the addition or replacement of the other processors, and allow the controller to oppose these changes. If the Data Processor recruits a sub-processor of the processing, he must ensure that the same data protection obligations as provided for in the contract also bind the sub-processor. In any case, the initially executing member remains fully accountable to the Data Controller.
- 4.5 Once approved by the Data Controller, sub-processors will only process the Personal Data on the instructions of the Data Processor and the Data Processor will put in place a legal agreement in writing to govern the sub-processing.
- 4.6 It will have in place appropriate technical and organisational measures, and all measures pursuant to Article 32 of the GDPR, to protect the confidentiality of the Personal Data and to protect the Personal Data against accidental or unlawful destruction or accidental loss, alteration, unauthorised disclosure or access, and which provide a level of security appropriate to the risk represented by the processing and the nature of the data to be protected.
- 4.7 It will obtain guarantees from any sub-processors processing the Personal Data, that they will have in place appropriate technical and organisational measures, and all measures pursuant to Article 32 of the GDPR, to protect the confidentiality of the Personal Data and to protect the Personal Data against accidental or unlawful destruction or accidental loss, alteration, unauthorised disclosure or access, and which provide a level of security appropriate to the risk represented by the processing and the nature of the data to be protected.
- 4.8 It will have in place procedures so that any individual party it authorises to have access to the Personal Data, including employees of the Data Processor, will respect and maintain the confidentiality and security of the Personal Data. Any person acting under the authority of the Data Processor shall be obligated to process the Personal Data only on instructions from the Data Processor. This provision does not apply to persons authorised or required by law or regulation to have access to the Personal Data.
- 4.9 It will not disclose any Personal Data to a third party in any circumstances other than at the specific written request of the Data Controller, unless such disclosure is necessary in order to fulfil the obligations of the Main Agreement, or is required by applicable law.
- 4.10 It will notify the Data Controller of any request for information by the DPC and will not disclose any Personal Data without the prior consent of the Data Controller.

- 4.11 It will notify the Data Controller of any complaint, notice or communication received which relates directly or indirectly to the processing of the Personal Data, or other connected activities, or which relates directly or indirectly to the compliance of the Data Processor and/or the Data Controller with relevant applicable law including Applicable Data Protection law.
- 4.12 It will give the Data Controller prompt notice of a Personal Data breach or a potential data breach, once becoming aware of same, and the Data Processor will cooperate with the Data Controller in implementing any appropriate action concerning the breach or the potential breach as the case may be, including corrective actions.
- 4.13 It will delete from its systems all soft copies of any Personal Data and return all soft and hard copy documentation on the completion of the Service Agreement or on request from the Data Controller and will do so in a timely manner, giving a written confirmation of same having been done. The only exception to this Clause 4.14 shall be where the Data Processor shall have a legitimate reason, which is confirmed by the Data Controller, to continue to process particular data or where it is legally required to maintain data records.
- 4.14 Without prejudice to other legal provisions concerning the Data Subject's right to compensation and the liability of the parties generally, as well as legal provisions concerning fines and penalties, the Data Processor will carry full liability in the instance where it or its sub-processor is found to have infringed applicable law including Applicable Data Protection law through his processing of the Personal Data.
- 4.15 It has no reason to believe, at the time of entering into this Agreement, of the existence of any reason that would have a substantial adverse effect on the guarantees provided for under this Agreement, and it will inform the Data Controller (which will pass such notification on to the DPC where required) if it becomes aware of any such reason.
- 4.16 It will process the Personal Data for purposes described in Schedule 1, and has the legal authority to give the warranties and fulfil the undertakings set out in this Agreement.
- 4.17 It will identify to the Data Controller a contact person within its organisation authorised to respond to enquiries concerning processing of the Personal Data, and will cooperate in good faith with the Data Controller, the Data Subject and the DPC concerning all such enquiries within a reasonable time.
- 4.18 It will register with the DPC in accordance with the Applicable Data Protection law and do all things necessary to comply with the Applicable Data Protection law and be responsible in accordance with law, both statutory and common law to Data Subjects for any infringement of privacy or disclosure arising from its negligence, howsoever caused.
- 4.19 It will be capable of demonstrating its compliance with the obligations of Applicable Data Protection law.
- 4.20 It shall provide reasonable assistance to the Data Controller with any data protection impact assessments, and prior consultations with Supervising Authorities or other competent data privacy authorities, which Data Controller reasonably considers to be required by article 35 or 36 of the GDPR or equivalent provisions of any other Data Protection Law, in each case solely in relation to Processing of Company Personal Data by, and taking into account the nature of the Processing and information available to, the Contracted Processors.
- 4.21 The Processor may not transfer or authorize the

transfer of Data to countries outside the EU and/ or the European Economic Area (EEA) without the prior written consent of the Data Controller. If personal data processed under this Agreement is transferred from a country within the European Economic Area to a country outside the European Economic Area, the Parties shall ensure that the personal data are adequately protected. To achieve this, the Parties shall, unless agreed otherwise, rely on EU approved standard contractual clauses for the transfer of personal data.

4.22 Subject to this section Data Processor shall promptly and in any event within 10 business days of the date of cessation of any Services involving the Processing of Personal Data, delete and procure the deletion of all copies of those Personal Data.

4.23 Processor shall provide written certification to Company that it has fully complied with this section within 10 business days of the cessation date.

5. RIGHT OF AUDIT

Upon reasonable request of the Data Controller, the Data Processor will submit it, and/or as appropriate its sub-processors will submit, data processing facilities, data files and documentation used for processing, reviewing, auditing and/or certifying by the Data Controller (or any independent or impartial inspection agents or auditors, selected by the Data Controller and not reasonably objected to by the Data Processor) to ascertain compliance with the warranties and undertakings in this Agreement, with reasonable notice and during regular business hours. The request will be subject to any necessary consent or approval from a regulatory or supervisory authority within the country of the Data Controller.

6. DATA SUBJECTS' RIGHTS

The Data Processor will assist the Data Controller, whenever reasonably required, in so far as possible,

to fulfil the Data Controller's obligation to respond to requests for exercising the Data Subject's rights as provided under Applicable Data Protection law and the Data Processor will have the appropriate organisational and technical measures in place to deal with Data Subject requests.

7. LIABILITY AND INDEMNITY

7.1 The Data Processor will not be liable for any claim brought by a Data Subject arising from any action by the Data Processor to the extent that such action resulted directly from the Data Controller's instructions.

7.2 Except as provided for in Clause 7.1, the Data Processor shall indemnify the Data Controller for any monetary fine or penalty imposed on the Data Controller by the DPC that results from the Data Processor's breach of its obligations under this Agreement.

7.3 In the event that any claim is brought against the Data Controller by a Data Subject arising from any action by the Data Processor, to the extent that such action did not result directly from the Data Controller's instructions, the Data Processor shall indemnify and keep indemnified and defend at its own expense the Data Controller against all costs, claims, damages or expenses incurred by the Data Controller or for which the Data Controller may become liable due to any failure by the Data Processor or its directors, officers, employees, agents or contractors to comply with any of its obligations under this Agreement.

7.4 In the event that any claim is brought against the Data Processor by a Data Subject arising from any action or omission by the Data Processor to the extent that such action or omission resulted directly from the Data Controller's instructions, the Data Controller shall indemnify and keep indemnified and defend at its own expense the Data Processor against all costs, claims, damages or expenses

incurred by the Data Processor for which the Data Processor may become liable due to any failure by the Data Controller or its directors, officers, employees, agents or contractors to comply with any of its obligations under this Agreement.

- 7.5 Either party will provide the other party with evidence of financial resources to confirm it has sufficient such resources to fulfil its responsibilities under Clause 7.3 and 7.4 as appropriate (which may include proof of insurance cover).

8. LAW APPLICABLE TO THIS AGREEMENT

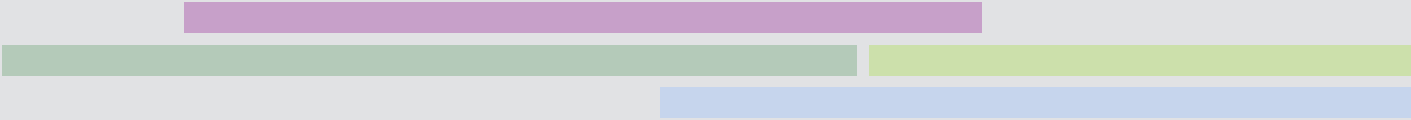
This Agreement shall in all respects be governed by and interpreted in accordance with the laws of the Republic of Cyprus. The parties hereto hereby submit to the exclusive jurisdiction of the Cyprus Courts for all the purposes of this Agreement.

9. RESOLUTION OF DISPUTES WITH DATA SUBJECTS OR THE DPC

- 9.1 In the event of a dispute or claim brought by a Data Subject or the DPC concerning the processing of the Personal Data against either or both of the parties, the parties will inform each other about any such disputes or claims, and will cooperate with a view to settling them amicably in a timely fashion.
- 9.2 The parties agree to respond to any generally available non-binding mediation procedure initiated by a Data Subject or by the DPC. If they do participate in the proceedings, the parties may elect to do so remotely (such as by telephone or other electronic means). The parties also agree to consider participating in any other arbitration, mediation or other dispute resolution proceedings developed for data protection disputes.
- 9.3 Each party shall abide by a decision of the DPC which is final and against which no further appeal is possible.

10. TERMINATION

- 10.1 In the event that either the Data Processor or the Data Controller is in breach of its obligations under this Agreement, then either the Data Processor or the Data Controller may temporarily suspend the transfer of Personal Data to the Data Processor until the breach is repaired or the Agreement is terminated.
- 10.2 In the event that:
- 10.2.1 the transfer of Personal Data to the Data Processor has been temporarily suspended by the Data Controller for longer than one month pursuant to paragraph 10.1;
 - 10.2.2 compliance by the Data Controller with this Agreement would put it in breach of its legal or regulatory obligations in the country of import;
 - 10.2.3 the Data Processor or Data Controller are in substantial or persistent breach of any warranties or undertakings given by it under this Agreement;
 - 10.2.4 a final decision against which no further appeal is possible of a competent court or of the DPC rules that there has been a breach of this Agreement by the Data Controller or the Data Processor; or
 - 10.2.5 a petition is presented for the administration or winding up of the Data Controller, whether in its personal or business capacity, which petition is not dismissed within the applicable period for such dismissal under applicable law; a winding up order is made; a receiver is appointed over any of its assets; a trustee in bankruptcy is appointed, if the Data Processor is an individual; a company voluntary arrangement is commenced by it; or any equivalent event in any jurisdiction occurs, then the Data Controller, without prejudice to any other rights which it may have against the Data Processor, shall be entitled to terminate this Agreement, in which case the DPC shall be informed where required.
- 10.3 The parties agree that the termination of this

Agreement at any time, in any circumstances and for whatever reason (except for termination under Clause 10.2) does not exempt them from the obligations and/or conditions under this Agreement as regards the processing of the Personal Data transferred.

11. VARIATION OF THIS AGREEMENT

The parties may not modify this Agreement except to update any information in Schedule 1, in which case they will inform the DPC where required. This does not preclude the parties from adding additional commercial clauses where required and does not affect the Services Agreement between the Data Controller and the Data Processor. In cases where any conflict arises in the interpretation of these agreements, this Agreement shall take precedence.

SCHEDULE 1

DESCRIPTION OF THE TRANSFER

Data Subjects

The Personal Data transferred concern the following categories of Data Subjects:

- Customers of [PARTY 1]

Purposes of the transfer(s)

The transfer is made for the following purposes:

- [To be inserted]

Categories of data

The Personal Data transferred concern the following categories of data:

Personal Data and Sensitive Personal Data, including without limitation:

- [To be inserted]

Recipients

The Personal Data transferred may be disclosed only to the following recipients or categories of recipients:

- [To be inserted]

Sensitive Data (if appropriate)

The Personal Data transferred concern the following categories of Sensitive Data:

- [To be inserted]

Data protection registration information of Data Controller (where applicable)

Additional useful information (storage limits and other relevant information) Contact points for data protection enquiries:

Data Controller

Telephone:

Email:

EXECUTED by the parties on the date appearing at the top of page 1.

SIGNED

By:

Duly authorised for and on behalf of

The Data Controller

SIGNED

By:

Duly authorised for and on behalf of

The Data Processor

ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Ιωσήφ Χατζιωσήφ 35 και Ανδρέα Αβρααμίδη
1^{ος} όροφος, 2028 Στρόβοδος Λευκωσία

Τηλ: 22442960/72

Φαξ: 22305190

e: info@naac.org.cy

www.naac.org.cy

ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ